

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยและการคืนทุนของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย โดยแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสถานีนามัยสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอป่าบอน

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยบริการของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

2.1 ต้นทุนทางตรงรวมของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง จำแนกตามกิจกรรมบริการ

2.2 ต้นทุนทั้งหมดของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง จำแนกตามกิจกรรมบริการ

2.3 ต้นทุนต่อหน่วยบริการของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543 จำแนกตามกิจกรรมบริการ

ส่วนที่ 3 อัตราการคืนทุนของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

3.1 ข้อมูลรายได้ของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง

3.2 อัตราการคืนทุนของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง

3.3 อัตราการคืนทุนกิจกรรมรักษาพยาบาลของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสถานอนามัยสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง

สถานอนามัยมีกิจกรรมที่ให้บริการแก่ประชาชนทั้งด้านการรักษาพยาบาล การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ และฟื้นฟูสภาพ โดยแบ่งงานภายในตาม ภาคผนวก ก. อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543 มีสถานอนามัย จำนวน 11 แห่ง แบ่งเป็นสถานอนามัย ประเภททั่วไป 10 แห่ง และสถานอนามัยขนาดใหญ่ 1 แห่ง สถานอนามัยขนาดทั่วไปกึ่งหนึ่ง (5 ใน 10 แห่ง) ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารที่ทำการทดแทนในช่วง 1-6 ปี ตามแบบกระทรวงสาธารณสุข เลขที่ 8170/36 มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขปฏิบัติงานในสถานอนามัย 31 คน โดยเฉลี่ยมีเจ้าหน้าที่ 2.82 คน ต่อแห่ง ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = 0.87) แต่ละสถานอนามัยมีพื้นที่รับผิดชอบ โดยเฉลี่ย 4 หมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 1.51) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 1 คน รับผิดชอบ เฉลี่ย 1.44 หมู่บ้าน ($\bar{X} = 1.44$, S.D. = 0.49) สถานอนามัยมีประชากรในเขตรับผิดชอบ เฉลี่ย 3,116 คน ($\bar{X} = 3116$, S.D. = 1271.03) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 1 คน ดูแลรับผิดชอบประชากร เฉลี่ย 1,166.90 คน ($\bar{X} = 1,166.90$, S.D. = 474.14) ให้บริการแก่ประชาชนมีผู้รับบริการทุกประเภท รวม 69,560 ครั้ง เฉลี่ย 6,323 ครั้ง ต่อแห่ง ($\bar{X} = 6323.64$, S.D. = 2164.09) ในรอบ 1 ปี ผู้รับบริการทุกประเภท เฉลี่ยวันละ 17 ครั้ง ($\bar{X} = 17.33$, S.D. = 5.93) หรือผู้รับบริการ เฉลี่ยปีละ 2.03 ครั้งต่อคน ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 ข้อมูลทั่วไปของสถานีนามัยสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

สถานีนามัย	ประเภท	ระยะเวลาเปิด ดำเนินการ (ปี)	ระยะเวลาก่อสร้าง อาคารทดแทน (ปี)	จำนวน เจ้าหน้าที่ (คน)	จำนวน หมู่บ้าน (หมู่)	จำนวน ประชากร (คน)	จำนวน ผู้รับบริการ (ครั้ง)	จนท. ประชากร (คน)	จนท. 1 คน: หมู่	ผู้รับบริการ (คน:วัน)	อัตราการ ใช้บริการ (ครั้ง:คน:ปี)
เฉลิมพระเกียรติฯ	ขนาดใหญ่	7	-	5	4	3,488	8,954	698	0.8	25	2.57
ป่าบอนต่ำ	ขนาดทั่วไป(ทดแทน)	37	3	3	4	2,477	4,954	826	1.3	14	2.00
ป่าบอนเหนือ	ขนาดทั่วไป	28	-	3	5	3,228	3,551	1,076	1.7	10	1.10
พรุพ้อ	ขนาดทั่วไป(ทดแทน)	23	3	2	3	2,492	4,573	1,246	1.5	13	1.84
ควนพึ่ง	ขนาดทั่วไป	6	-	3	4	2,766	5,775	922	1.3	16	2.09
หนองธง	ขนาดทั่วไป(ทดแทน)	29	2	3	8	6,730	10,845	2,243	2.7	30	1.61
ป่าบาก	ขนาดทั่วไป(ทดแทน)	20	6	2	3	3,097	7,759	1,549	1.5	21	2.51
ทุ่งนารี	ขนาดทั่วไป	12	-	3	3	2,228	6,230	743	1.0	17	2.80
โหล๊ะหาร	ขนาดทั่วไป	9	-	3	3	2,120	6,502	707	1.0	18	3.07
ท่าคินแดง	ขนาดทั่วไป(ทดแทน)	18	1	2	3	2,633	4,220	1,317	1.5	12	1.60
น้ำตก	ขนาดทั่วไป	2	-	2	3	3,022	6,197	1,511	1.5	17	2.05
	รวม	-	-	31	43	34,281	69,560	1,106	1.4	191	2.03
	$\bar{X}$	17.36	3	2.82	3.91	3116.45	6323.64	1166.90	1.44	17.33	2.03
	S.D.	11.16	1.87	0.87	1.51	1271.03	2164.09	474.14	0.49	5.93	1.70

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยบริการของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีประมาณ 2543

2.1 ต้นทุนทางตรงรวมของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีประมาณ 2543

2.1.1 ต้นทุนทางตรงรวมของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอนจำแนกตามขนาด สถานีนอนามัย

ต้นทุนทางตรงรวมของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีประมาณ 2543 รวมทั้งสิ้น 9,328,948.14 บาท โดยพิจารณาตามองค์ประกอบของต้นทุน ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด เป็นเงิน 4,084,000.02 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.78 ของต้นทุนทางตรงรวม รองลงมาคือ ต้นทุนค่าวัสดุ เป็นเงิน 2,692,543.16 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.86 และต้นทุนค่าลงทุนต่ำที่สุด เป็นเงิน 2,552,404.96 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.36 และได้แบ่งการวิเคราะห์ต้นทุนทางตรงรวม ตามประเภทของสถานีนอนามัย เป็น 2 ลักษณะ คือ สถานีนอนามัยขนาดใหญ่และสถานีนอนามัยขนาดทั่วไป มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1.1 สถานีนอนามัยขนาดใหญ่

สถานีนอนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนปอม ซึ่งเป็นสถานีนอนามัยขนาดใหญ่ มีต้นทุนทางตรงรวม 1,637,023.37 บาท เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของต้นทุน พบว่า มีต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด เป็นเงิน 624,638.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.16 ของต้นทุนทางตรงรวม รองลงมาคือ ต้นทุน ค่าลงทุน เป็นเงิน 536,834.11 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.79 และต้นทุนค่าวัสดุเป็นต้นทุนต่ำที่สุด เป็นเงิน 475,551.26 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.05

2.1.1.2 สถานีนอนามัยขนาดทั่วไป

สถานีนอนามัยป่าบอนต่ำ มีต้นทุนทางตรงรวม 892,339.59 บาท เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของต้นทุน พบว่า มีต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด เป็นเงิน 486,727.66 บาท คิดเป็นร้อยละ 54.55 ของต้นทุนทางตรงรวม รองลงมาคือ ต้นทุนค่าลงทุน เป็นเงิน 222,557.59 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.94 และต้นทุนค่าวัสดุเป็นต้นทุนต่ำที่สุด เป็นเงิน 183,054.34 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.51

สถานีนอนามัยป่าบอนเหนือ มีต้นทุนทางตรงรวม 615,548.64 บาท เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของต้นทุน พบว่า มีต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด เป็นเงิน 351,386.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.09 ของต้นทุนทางตรงรวม รองลงมาคือ ต้นทุนค่าวัสดุ เป็นเงิน 163,588.23 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.58 และต้นทุนค่าลงทุน เป็นต้นทุนต่ำที่สุด เป็นเงิน 100,574.41 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.34

สถานีนอนามัยพรุพ้อ มีต้นทุนทางตรงรวม 795,856.61 บาท เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของต้นทุน พบว่า มีต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด เป็นเงิน 402,024.00 บาท

คิดเป็นร้อยละ 50.51 ของต้นทุนทางตรงรวม รองลงมาคือ ต้นทุนค่าวัสดุ เป็นเงิน 209,901.48 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.37 และต้นทุนค่าลงทุนเป็นต้นทุนต่ำที่สุด เป็นเงิน 183,931.13 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.11

สถานีอนามัยควนเพ็ง มีต้นทุนทางตรงรวม 739,726.32 บาท เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของต้นทุน พบว่า มีต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด เป็นเงิน 304,090.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.11 ของต้นทุนทางตรงรวม รองลงมาคือ ต้นทุนค่าวัสดุเป็นเงิน 228,636.48 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.91 และต้นทุนค่าลงทุนเป็นต้นทุนต่ำที่สุด เป็นเงิน 206,999.84 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.98

สถานีอนามัยหนองธง มีต้นทุนทางตรงรวม 1,018,841.33 บาท เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของต้นทุน พบว่า มีต้นทุนค่าวัสดุสูงที่สุด เป็นเงิน 429,756.50 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.18 ของต้นทุนทางตรงรวม รองลงมาคือ ต้นทุนค่าแรง เป็นเงิน 333,700.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.75 และต้นทุนค่าลงทุนเป็นต้นทุนต่ำที่สุด เป็นเงิน 255,384.83 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.07

สถานีอนามัยป่าบาก มีต้นทุนทางตรงรวม 894,146.66 บาท เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของต้นทุน พบว่า มีต้นทุนค่าแรง สูงที่สุด เป็นเงิน 376,523.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.11 ของต้นทุนทางตรงรวม รองลงมาคือ ต้นทุน ค่าวัสดุ เป็นเงิน 265,484.59 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.69 และต้นทุนค่าลงทุนเป็นต้นทุนต่ำที่สุด เป็นเงิน 252,139.07 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.20

สถานีอนามัยทุ่งนารี มีต้นทุนทางตรงรวม 575,506.53 บาท เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของต้นทุน พบว่า มีต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด เป็นเงิน 292,116.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.76 ของต้นทุนทางตรงรวม รองลงมาคือ ต้นทุนค่าวัสดุ เป็นเงิน 158,170.91 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.48 และต้นทุนค่าลงทุนเป็นต้นทุนต่ำที่สุด เป็นเงิน 125,219.62 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.76

สถานีอนามัยโหล๊ะหาร มีต้นทุนทางตรงรวม 661,804.70 บาท เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของต้นทุน พบว่า มีต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด เป็นเงิน 260,321.33 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.34 ของต้นทุนทางตรงรวม รองลงมา และต้นทุนค่าวัสดุ เป็นเงิน 211,211.90 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.91 และต้นทุนค่าลงทุนเป็นต้นทุนต่ำที่สุด เป็นเงิน 190,271.47 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.75

สถานีอนามัยท่าดินแดง มีต้นทุนทางตรงรวม 658,444.96 บาท เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของต้นทุน พบว่า มีต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด เป็นเงิน 332,730.03 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.53 ของต้นทุนทางตรงรวม รองลงมาคือ ต้นทุนค่าลงทุน เป็นเงิน 202,799.56 บาท

คิดเป็นร้อยละ 30.80 และต้นทุนค่าวัสดุเป็นต้นทุนต่ำที่สุด เป็นเงิน 122,915.37 บาท
คิดเป็นร้อยละ 18.67

สถานีอนามัยน้ำตก มีต้นทุนทางตรงรวม 839,709.43 บาท เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของต้นทุน พบว่า มีต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด เป็นเงิน 319,744.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.08 ของต้นทุนทางตรงรวม รองลงมาคือ ต้นทุนค่าลงทุน เป็นเงิน 275,693.33 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.83 และต้นทุนค่าวัสดุเป็นต้นทุนต่ำที่สุด เป็นเงิน 244,272.10 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.09

ต้นทุนทางตรงรวม เมื่อวิเคราะห์ในภาพรวมมีอัตราส่วนของต้นทุนค่าแรง : ค่าลงทุน : ค่าวัสดุ เท่ากับ 43.78 : 27.36 : 28.86 เมื่อพิจารณาเฉพาะสถานีอนามัยขนาดใหญ่ มีอัตราส่วนของต้นทุนค่าแรง : ค่าลงทุน : ค่าวัสดุ เท่ากับ 38.16 : 32.79 : 29.05 และสถานีอนามัยขนาดทั่วไป มีอัตราส่วนของต้นทุนค่าแรง : ค่าลงทุน : ค่าวัสดุ เท่ากับ 44.97 : 26.20 : 28.83 ดังรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวน และร้อยละของต้นทุนค่าแรง ค่าลงทุน ค่าวัสดุ และต้นทุนทางตรงรวมสถานีอนามัย
ในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

สถานีอนามัย	ประเภท	ค่าแรง (บาท)	ร้อยละ	ค่าลงทุน (บาท)	ร้อยละ	ค่าวัสดุ (บาท)	ร้อยละ	ต้นทุน	
								ทางตรงรวม (บาท)	ร้อยละ
เฉลิมพระเกียรติฯ	ขนาดใหญ่	624,638.00	38.16	536,834.10	32.79	475,551.26	29.05	1,637,023.36	100.00
ป่าบอนต่ำ	ขนาดทั่วไป	486,727.66	54.55	222,557.59	24.94	183,054.34	20.51	892,339.58	100.00
ป่าบอนเหนือ	ขนาดทั่วไป	351,386.00	57.09	100,574.42	16.34	163,588.23	26.57	615,548.65	100.00
ทิวฟ้า	ขนาดทั่วไป	402,024.00	50.52	183,931.13	23.11	209,901.48	26.37	795,856.61	100.00
ควนเที่ยง	ขนาดทั่วไป	304,090.00	41.11	206,999.84	27.98	228,636.48	30.91	739,726.32	100.00
หนองธง	ขนาดทั่วไป	333,700.00	32.75	255,384.83	25.07	429,756.50	42.18	1,018,841.33	100.00
ป่าบาก	ขนาดทั่วไป	376,523.00	42.11	252,139.08	28.2	265,484.59	29.69	894,146.67	100.00
ทุ่งนารี	ขนาดทั่วไป	292,116.00	50.76	125,219.61	21.76	158,170.91	27.48	575,506.52	100.00
โหล๊ะหาร	ขนาดทั่วไป	260,321.33	39.34	190,271.46	28.75	211,211.90	31.91	661,804.69	100.00
ท่าดินแดง	ขนาดทั่วไป	332,730.03	50.53	202,799.57	30.8	122,915.37	18.67	658,444.96	100.00
น้ำตก	ขนาดทั่วไป	319,744.00	38.08	275,693.33	32.83	244,272.10	29.09	839,709.43	100.00
รวมทั้งหมด		4,084,000.02	43.78	2,552,404.96	27.36	2,692,543.16	28.86	9,328,948.14	100.00
ขนาดใหญ่		624,638.00	38.16	536,834.10	32.79	475,551.26	29.05	1,637,023.36	100.00
ขนาดทั่วไป		3,459,362.02	44.97	2,015,570.86	26.20	2,216,991.90	28.83	7,691,924.76	100.00

2.1.2 ต้นทุนทางตรงรวมของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอนจำแนกตามกิจกรรมบริการ

ต้นทุนทางตรงรวมของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543 โดยพิจารณาตามองค์ประกอบของต้นทุนซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนค่าแรง ค่าลงทุน และค่าวัสดุ ของแต่ละกิจกรรมในภาพรวม ดังนี้

ต้นทุนค่าแรง พบว่า กิจกรรมรักษาพยาบาลมีต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด เป็นเงิน 1,813,751.74 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.41 ของต้นทุนค่าแรงทั้งหมด รองลงมาคือ กิจกรรมบริหารทั่วไป เป็นเงิน 860,195.07 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.06 และต้นทุนค่าแรงต่ำสุดคือกิจกรรมทันตสาธารณสุข เป็นเงิน 35,280.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.86

ต้นทุนค่าลงทุน พบว่า กิจกรรมบริหารทั่วไปมีต้นทุนค่าลงทุนสูงที่สุด เป็นเงิน 1,048,618.35 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.08 ของต้นทุนค่าลงทุนทั้งหมด รองลงมาคือ กิจกรรมการรักษาพยาบาล เป็นเงิน 744,123.25 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.15 และกิจกรรมที่มีต้นทุนค่าลงทุนต่ำสุดคือกิจกรรมสุขภาพภิบาลสิ่งแวดล้อม เป็นเงิน 3,485.47 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.14

ต้นทุนค่าวัสดุ พบว่า กิจกรรมรักษาพยาบาลมีต้นทุนค่าวัสดุสูงที่สุด เป็นเงิน 1,238,659.53 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.00 ของต้นทุนค่าวัสดุทั้งหมด รองลงมาคือ กิจกรรมบริหารทั่วไป เป็นเงิน 584,026.47 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.69 และต้นทุนค่าวัสดุต่ำสุดคือ กิจกรรมทันตสาธารณสุข เป็นเงิน 18,852.66 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.70

ต้นทุนทางตรงรวม พบว่า กิจกรรมรักษาพยาบาลมีต้นทุนทางตรงรวมสูงที่สุด เป็นเงิน 3,796,534.52 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.70 ของต้นทุนทางตรงรวมทั้งหมด รองลงมาคือ กิจกรรมบริหารทั่วไป เป็นเงิน 2,492,839.89 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.72 และกิจกรรมที่มีต้นทุนทางตรงรวมต่ำที่สุดคือ กิจกรรมทันตสาธารณสุข เป็นเงิน 85,462.74 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.92 ดังรายละเอียดในตาราง 4

ตาราง 4 จำนวน และร้อยละของต้นทุนค่าแรง ค่าลงทุน ค่าวัสดุ และต้นทุนทางตรงรวม
สถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543 จำแนกตามกิจกรรม

กิจกรรม	ค่าแรง (บาท)	ร้อยละ	ค่าลงทุน (บาท)	ร้อยละ	ค่าวัสดุ (บาท)	ร้อยละ	ต้นทุนทาง	
							ตรงรวม (บาท)	ร้อยละ
บริหารทั่วไป	860,195.07	21.06	1,048,618.35	41.08	584,026.47	21.69	2,492,839.89	26.72
ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข	340,028.02	8.33	463,746.66	18.17	41,572.00	1.54	845,346.68	9.06
รักษาพยาบาล	1,813,751.74	44.41	744,123.25	29.15	1,238,659.53	46.00	3,796,534.52	40.70
อนามัยแม่และเด็ก	148,961.55	3.65	33,377.62	1.31	23,144.71	0.86	205,483.89	2.20
วางแผนครอบครัว	151,142.21	3.70	17,996.19	0.71	144,637.16	5.37	313,775.56	0.36
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	83,384.46	2.04	14,358.65	0.56	219,975.05	8.17	317,718.16	3.41
ทันตสาธารณสุข	35,280.00	0.86	31,330.08	1.23	18,852.66	0.70	85,462.74	0.92
ศึกษาในสำนักงาน	202,993.97	4.97	42,426.26	1.66	21,632.00	0.80	267,052.24	2.86
อนามัยโรงเรียน	103,575.20	2.54	37,656.97	1.48	49,309.75	1.83	190,541.92	2.04
สาธารณสุขมูลฐาน	116,964.06	2.86	5,250.36	0.21	9,598.00	0.36	131,812.42	1.41
สุขภาพสิ่งแวดล้อม	56,711.01	1.39	3,485.47	0.14	47,830.00	1.78	108,026.48	1.16
ควบคุมโรคติดต่อทั่วไป	102,118.28	2.50	55,480.75	2.17	250,317.03	9.30	407,916.06	4.37
โภชนาการ	68,894.44	1.69	54,554.35	2.14	42,988.80	1.60	166,437.58	1.78
รวม	4,084,000.02	100.00	2,552,404.96	100.00	2,692,543.16	100.00	9,328,948.14	100.00

2.2 ต้นทุนทั้งหมดของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

จำแนกตามกิจกรรมบริการ

ต้นทุนทั้งหมดของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง จำแนกตามกิจกรรมบริการ ซึ่งคำนวณหาได้จากผลรวมของต้นทุนทางตรงรวม รวมกับต้นทุนทางอ้อมที่ได้จากการกระจาย จากกิจกรรมบริหารทั่วไป และกิจกรรมข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข โดยกระจายด้วยเกณฑ์สัดส่วนของต้นทุนทางตรงรวม พบว่า กิจกรรมการรักษาพยาบาล มีต้นทุนทั้งหมดสูงที่สุด เป็นเงิน 5,872,548.35 บาท คิดเป็นร้อยละ 62.95 ของต้นทุนทั้งหมด รองลงมาคือ กิจกรรมควบคุมโรคติดต่อทั่วไป เป็นเงิน 636,847.97 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.83 และกิจกรรมที่มีต้นทุนทั้งหมดต่ำที่สุด คือกิจกรรมทันตสาธารณสุข เป็นเงิน 149,634.05 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.60

อัตราส่วนต้นทุนทั้งหมดของกิจกรรมรักษาพยาบาล ต่อกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค มีอัตราส่วนเท่ากับร้อยละ 62.95 :37.05 ดังปรากฏในตาราง 5

ตาราง 5 จำนวน (บาท) และร้อยละของต้นทุนทั้งหมดสถานีนอนามัยในสังกัดสำนักงานสาธารณสุข
อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543 จำแนกตามกิจกรรมบริการ

กิจกรรม	ต้นทุนทาง ตรงรวม (บาท)	ต้นทุนทางอ้อม (บาท)	ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	ร้อยละ
กิจกรรมรักษาพยาบาล				
รักษาพยาบาล	3,796,534.52	2,076,013.83	5,872,548.35	62.95
(1) รวมกิจกรรมรักษาพยาบาล	3,796,534.52	2,076,013.83	5,872,548.35	62.95
กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค				
อนามัยแม่และเด็ก	205,483.89	117,787.05	323,270.94	3.47
วางแผนครอบครัว	313,775.56	174,389.67	488,165.23	5.23
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	317,718.16	177,563.70	495,281.86	5.30
ทันตสาธารณสุข	85,462.74	64,171.31	149,634.05	1.60
สุขศึกษา	267,052.24	147,821.08	414,873.32	4.45
อนามัยโรงเรียน	190,541.92	112,670.71	303,212.62	3.25
สาธารณสุขมูลฐาน	131,812.42	85,417.94	217,230.36	2.33
สุขภาพสิ่งแวดล้อม	108,026.48	59,702.42	167,728.90	1.80
ควบคุมโรคติดต่อทั่วไป	407,916.06	228,931.91	636,847.97	6.83
โภชนาการ	166,437.58	93,716.94	260,154.52	2.79
(2) รวมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค	2,194,227.06	1,262,172.73	3,456,399.79	37.05
รวมทั้งหมด (1)+(2)	5,990,761.57	3,338,186.56	9,328,948.14	100.00

หมายเหตุ กิจกรรมทันตสาธารณสุข ดำเนินการเฉพาะสถานีนอนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม

2.3 ต้นทุนต่อหน่วยบริการของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

2.3.1 ต้นทุนต่อหน่วยบริการจำแนกตามกิจกรรมบริการของสถานีนอนามัยในภาพรวม

ต้นทุนต่อหน่วยบริการ จำแนกตามกิจกรรมบริการของสถานีนอนามัย เฉลี่ยในภาพรวม คำนวณหาได้โดยนำต้นทุนทั้งหมดของทุกสถานีนอนามัยหารด้วยผลรวมของปริมาณกิจกรรมที่ให้บริการในปีงบประมาณ 2543 ของแต่ละกิจกรรม ผลลัพธ์ที่ได้คือต้นทุนต่อหน่วยบริการ เฉลี่ยในภาพรวมจำแนกตามกิจกรรมของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการของกิจกรรมทันตสาธารณสุข สูงที่สุดเท่ากับ 292 บาท ซึ่งดำเนินการในสถานีนอนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนปอมเพียงแห่งเดียว รองลงมาคือ กิจกรรมสุขภาพจิตสิ่งแวดล้อม เท่ากับ 234 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำสุด คือ กิจกรรมควบคุมโรคติดต่อทั่วไป เท่ากับ 26 บาท ดังรายละเอียดในตาราง 6

ตาราง 6 จำนวน(บาท) ต้นทุนต่อหน่วยบริการของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543 จำแนกตามกิจกรรม

กิจกรรม	สถานีนอนามัย/ เฉลิมพระ เกียรติฯ	ป่าบอน ต่ำ	ป่าบอน เหนือ	พรุห้อย	ควนเพ็ง	หนองรง	ป่าบาก	ทุ่งนารี	โหล๊ะหาร	ท่าดินแดง	น้ำตก	เฉลี่ยภาพรวม
รักษาพยาบาล	122	171	200	195	116	77	85	76	72	138	120	110
อนามัยแม่และเด็ก	134	228	225	58	65	106	172	179	101	295	183	140
วางแผนครอบครัว	103	45	37	80	58	32	76	58	41	54	37	51
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	90	190	119	67	89	73	65	57	82	66	68	81
ทันตสาธารณสุข	292	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	292
สุขศึกษา	245	83	166	84	61	157	82	63	103	94	152	119
อนามัยโรงเรียน(คน)	125	58	50	55	64	22	64	35	57	47	56	56
สุขภิบาลสิ่งแวดล้อม	509	50	938	253	352	792	47	62	186	250	1,095	234
ควบคุมโรคติดต่อทั่วไป	39	45	27	27	28	15	52	10	69	21	12	26
โภชนาการ	126	110	118	56	46	20	90	51	38	88	188	76

2.3.2 ต้นทุนต่อหน่วยบริการจำแนกตามกิจกรรมบริการของแต่ละสถานีนามัย

ต้นทุนต่อหน่วยบริการจำแนกตามกิจกรรมบริการของแต่ละสถานีนามัยคำนวณหาได้โดยนำต้นทุนทั้งหมดหารด้วยปริมาณของกิจกรรมที่ให้บริการในปีงบประมาณ 2543 ของแต่ละกิจกรรม ผลที่ได้คือต้นทุนต่อหน่วยบริการจำแนกตามกิจกรรมของสถานีนามัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อพิจารณาในแต่ละสถานีนามัย ผลปรากฏดังนี้

สถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม พบว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการกิจกรรมสุขภาพสิ่งแวดล้อมสูงสุด เท่ากับ 509 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมทันตสาธารณสุข เท่ากับ 292 บาท และกิจกรรมที่ต้นทุนต่อหน่วยต่ำที่สุด คือกิจกรรมควบคุมโรคติดต่อทั่วไป เท่ากับ 39 บาท ดังปรากฏในตาราง 7

ตาราง 7 จำนวน (บาท) ของต้นทุนทั้งหมด ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง) และต้นทุนต่อหน่วย จำแนกตามกิจกรรมของสถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม ปีงบประมาณ 2543

กิจกรรม	ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท)
รักษาพยาบาล	849,988.62	6,948	122
อนามัยแม่และเด็ก	47,970.64	358	134
วางแผนครอบครัว	61,196.37	596	103
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	94,676.87	1,052	90
ทันตสาธารณสุข	149,634.05	513	292
สุศึกษา	102,213.74	418	245
อนามัยโรงเรียน	69,770.04	557	125
สุขภาพสิ่งแวดล้อม	19,352.51	38	509
ควบคุมโรคติดต่อทั่วไป	163,090.97	4,194	39
โภชนาการ	46,960.05	372	126

สถานีอนามัยป่าบอนดำ พบว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการ กิจกรรมอนามัยแม่ และเด็กสูงสุด เท่ากับ 228 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค เท่ากับ 190 บาท และกิจกรรมที่ต้นทุนต่อหน่วยต่ำที่สุด คือ กิจกรรมสุขภาพสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมวางแผนครอบครัว เท่ากับ 45 บาท ดังปรากฏในตาราง 8

ตาราง 8 จำนวน (บาท) ของต้นทุนทั้งหมด ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง) และต้นทุนต่อหน่วย จำแนก ตามกิจกรรมของสถานีอนามัยป่าบอนดำ ปีงบประมาณ 2543

กิจกรรม	ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท)
รักษาพยาบาล	554,053.10	3,240	171
อนามัยแม่และเด็ก	34,249.23	150	228
วางแผนครอบครัว	59,916.26	1,317	45
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	52,496.39	277	190
สุศึกษา	18,819.09	226	83
อนามัยโรงเรียน	34,587.13	598	58
สุขภาพสิ่งแวดล้อม	8,915.33	178	50
ควบคุมโรคติดต่อทั่วไป	57,755.98	1,294	45
โภชนาการ	29,279.92	267	110

สถานีอนามัยป่าบอนเหนือ พบว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการกิจกรรมสุขภาพ สิ่งแวดล้อมสูงที่สุด เท่ากับ 938 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมอนามัยแม่และเด็ก เท่ากับ 225 บาท และกิจกรรมที่ต้นทุนต่อหน่วยต่ำที่สุด คือกิจกรรมควบคุมโรคติดต่อทั่วไป เท่ากับ 27 บาท ดังปรากฏในตาราง 9

ตาราง 9 จำนวน (บาท) ของต้นทุนทั้งหมด ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง) และต้นทุนต่อหน่วย จำแนก ตามกิจกรรมของสถานีอนามัยป่าบอนเหนือ ปีงบประมาณ 2543

กิจกรรม	ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท)
รักษาพยาบาล	314,621.23	1,571	200
อนามัยแม่และเด็ก	36,404.94	162	225
วางแผนครอบครัว	36,517.95	976	37
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	29,501.14	247	119
สุขศึกษา	36,819.44	222	166
อนามัยโรงเรียน	22,926.10	462	50
สุขภาพสิ่งแวดล้อม	18,758.31	20	938
ควบคุมโรคติดต่อทั่วไป	30,637.24	1,144	27
โภชนาการ	38,417.13	325	118

สถานีอนามัยบ้านพรุห่อ พบว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการกิจกรรมสุขภาพ สิ่งแวดล้อมสูงสุด เท่ากับ 253 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมรักษาพยาบาล เท่ากับ 195 บาท และกิจกรรมที่มีต้นทุนต่อหน่วยต่ำที่สุด คือกิจกรรมควบคุมโรคติดต่อทั่วไป เท่ากับ 27 บาท ดังปรากฏในตาราง 10

ตาราง 10 จำนวน (บาท) ของต้นทุนทั้งหมด ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง) และต้นทุนต่อหน่วย จำแนก ตามกิจกรรมของสถานีอนามัยพรุห่อ ปีงบประมาณ 2543

กิจกรรม	ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท)
รักษาพยาบาล	533,060.40	2,740	195
อนามัยแม่และเด็ก	18,114.70	312	58
วางแผนครอบครัว	49,751.35	623	80
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	40,657.66	609	67
สุขศึกษา	23,920.51	285	84
อนามัยโรงเรียน	18,100.87	327	55
สุขภาพสิ่งแวดล้อม	5,828.89	23	253
ควบคุมโรคติดต่อทั่วไป	85,016.16	3,111	27
โภชนาการ	14,768.17	266	56

สถานีอนามัยควนเพ็ง พบว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการ กิจกรรมสุขภาพ สิ่งแวดล้อมสูงสุด เท่ากับ 352 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมรักษาพยาบาล เท่ากับ 116 บาท และกิจกรรมที่ต้นทุนต่อหน่วยต่ำที่สุด คือกิจกรรมควบคุมโรคติดต่อทั่วไป เท่ากับ 28 บาท ดังปรากฏในตาราง 11

ตาราง 11 จำนวน (บาท) ของต้นทุนทั้งหมด ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง) และต้นทุนต่อหน่วย จำแนก ตามกิจกรรมของสถานีอนามัยควนเพ็ง ปีงบประมาณ 2543

กิจกรรม	ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท)
รักษาพยาบาล	515,706.91	4,438	116
อนามัยแม่และเด็ก	13,875.69	213	65
วางแผนครอบครัว	36,166.19	624	58
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	44,302.63	500	89
สุขศึกษา	28,617.50	473	61
อนามัยโรงเรียน	20,764.71	327	64
สุขภาพสิ่งแวดล้อม	32,731.35	93	352
ควบคุมโรคติดต่อทั่วไป	25,150.97	909	28
โภชนาการ	8,394.49	181	46

สถานีนอนามัยหนองรง พบว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการ กิจกรรมสุขภาพ
 สิ่งแวดล้อมสูงที่สุด เท่ากับ 792 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมสุขศึกษา เท่ากับ 157 บาท และกิจกรรมที่
 ต้นทุนต่อหน่วยต่ำที่สุด คือกิจกรรมควบคุมโรคติดต่อทั่วไป เท่ากับ 15 บาท ดังปรากฏ
 ในตาราง 12

ตาราง 12 จำนวน (บาท) ของต้นทุนทั้งหมด ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง) และต้นทุนต่อหน่วย จำแนก
 ตามกิจกรรมของสถานีนอนามัยหนองรง ปีงบประมาณ 2543

กิจกรรม	ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท)
รักษาพยาบาล	649,909.53	8,387	77
อนามัยแม่และเด็ก	28,622.38	270	106
วางแผนครอบครัว	38,600.42	1,203	32
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	72,020.18	985	73
สุขศึกษา	42,823.26	273	157
อนามัยโรงเรียน	21,342.36	961	22
สุขภาพสิ่งแวดล้อม	9,505.96	12	792
ควบคุมโรคติดต่อทั่วไป	113,852.29	7,560	15
โภชนาการ	14,693.72	730	20

สถานีอนามัยป่าบาก พบว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการ กิจกรรมอนามัยแม่และเด็กสูงที่สุด เท่ากับ 172 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมรักษาพยาบาล เท่ากับ 85 บาท และกิจกรรมที่มีต้นทุนต่อหน่วยต่ำที่สุด คือกิจกรรมสุขภาพสิ่งแวดล้อม เท่ากับ 47 บาท ดังปรากฏในตาราง 13

ตาราง 13 จำนวน (บาท) ของต้นทุนทั้งหมด ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง) และต้นทุนต่อหน่วย จำแนกตามกิจกรรมของสถานีอนามัยป่าบาก ปีงบประมาณ 2543

กิจกรรม	ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท)
รักษาพยาบาล	584,037.67	6,866	85
อนามัยแม่และเด็ก	46,274.78	269	172
วางแผนครอบครัว	47,400.01	624	76
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	55,639.29	861	65
สุขศึกษา	29,975.40	365	82
อนามัยโรงเรียน	33,098.71	519	64
สุขภาพสิ่งแวดล้อม	6,002.19	127	47
ควบคุมโรคติดต่อทั่วไป	46,532.02	889	52
โภชนาการ	32,643.21	361	90

สถานีอนามัยทุ่งนารี พบว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการ กิจกรรมอนามัยแม่ และเด็กสูงที่สุดเท่ากับ 179 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมรักษาพยาบาล เท่ากับ 76 บาท และกิจกรรมที่ ต้นทุนต่อหน่วยต่ำที่สุด คือกิจกรรมควบคุมโรคติดต่อทั่วไป เท่ากับ 10 บาท ดังปรากฏในตาราง 14

ตาราง 14 จำนวน (บาท) ของต้นทุนทั้งหมด ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง) และต้นทุนต่อหน่วย จำแนก ตามกิจกรรมของสถานีอนามัยทุ่งนารี ปีงบประมาณ 2543

กิจกรรม	ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท)
รักษาพยาบาล	415,858.25	5,493	76
อนามัยแม่และเด็ก	21,622.39	121	179
วางแผนครอบครัว	35,677.34	616	58
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	30,523.78	531	57
สุขศึกษา	17,536.56	278	63
อนามัยโรงเรียน	16,129.20	461	35
สุขภาพาสสิ่งแวดล้อม	4,455.03	72	62
ควบคุมโรคติดต่อทั่วไป	16,060.83	1,611	10
โภชนาการ	12,556.16	248	51

สถานีอนามัยโหล๊ะหาร พบว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการ กิจกรรมสุขภาพ
สิ่งแวดล้อมสูงสุด เท่ากับ 186 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมสุขภาพ เท่ากับ 103 บาท
และกิจกรรมที่ต้นทุนต่อหน่วยต่ำที่สุด คือกิจกรรมโภชนาการ เท่ากับ 38 บาท ดังปรากฏในตาราง 15

ตาราง 15 จำนวน (บาท) ของต้นทุนทั้งหมด ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง) และต้นทุนต่อหน่วย จำแนก
ตามกิจกรรมของสถานีอนามัยโหล๊ะหาร ปีงบประมาณ 2543

กิจกรรม	ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท)
รักษาพยาบาล	405,112.42	5,589	72
อนามัยแม่และเด็ก	18,612.96	185	101
วางแผนครอบครัว	48,034.56	1,176	41
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	33,227.03	405	82
สุขภาพ	28,357.26	274	103
อนามัยโรงเรียน	32,043.94	561	57
สุขภาพสิ่งแวดล้อม	12,271.08	66	186
ควบคุมโรคติดต่อทั่วไป	60,130.99	873	69
โภชนาการ	11,243.74	297	38

สถานีนอนามัยทำดินแดง พบว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการ กิจกรรมอนามัยแม่และเด็กสูงสุด เท่ากับ 295 บาท รองลงมาคือ กิจกรรม สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม เท่ากับ 250 บาท และกิจกรรมที่มีต้นทุนต่อหน่วยต่ำที่สุด คือกิจกรรมควบคุมโรคติดต่อทั่วไป เท่ากับ 21 บาท ดังปรากฏในตาราง 16

ตาราง 16 จำนวน (บาท) ของต้นทุนทั้งหมด ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง) และต้นทุนต่อหน่วย จำแนกตามกิจกรรมของสถานีนอนามัยทำดินแดง ปีงบประมาณ 2543

กิจกรรม	ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท)
รักษาพยาบาล	493,768.98	3,579	138
อนามัยแม่และเด็ก	24,198.49	82	295
วางแผนครอบครัว	35,008.29	650	54
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	15,342.03	231	66
สุขศึกษา	25,618.09	273	94
อนามัยโรงเรียน	11,504.15	245	47
สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม	13,774.48	55	250
ควบคุมโรคติดต่อทั่วไป	13,435.28	641	21
โภชนาการ	19,266.16	219	88

สถานีอนามัยน้ำตก พบว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการ กิจกรรมสุขภาพ สิ่งแวดล้อมสูงที่สุด เท่ากับ 1,095 บาท รองลงมาคือ กิจกรรมโภชนาการ เท่ากับ 188 บาท และกิจกรรมที่ต้นทุนต่อหน่วยต่ำที่สุด คือกิจกรรมควบคุมโรคติดต่อทั่วไปเท่ากับ 12 บาท ดังปรากฏในตาราง 17

ตาราง 17 จำนวน (บาท) ของต้นทุนทั้งหมด ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง) และต้นทุนต่อหน่วย จำแนก ตามกิจกรรมของสถานีอนามัยน้ำตก ปีงบประมาณ 2543

กิจกรรม	ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	ปริมาณกิจกรรม (ครั้ง)	ต้นทุนต่อหน่วย (บาท)
รักษาพยาบาล	556,431.25	4,652	120
อนามัยแม่และเด็ก	33,324.73	182	183
วางแผนครอบครัว	39,896.49	1,090	37
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	26,894.85	397	68
สุขภาพศึกษา	60,172.46	396	152
อนามัยโรงเรียน	22,945.41	410	56
สุขภาพสิ่งแวดล้อม	36,133.78	33	1,095
ควบคุมโรคติดต่อทั่วไป	25,185.25	2,104	12
โภชนาการ	31,931.78	170	188

ส่วนที่ 3 อัตราการคืนทุนของสถานื่อนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

3.1 เงินรายได้ของสถานื่อนามัยในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง

เงินรายได้ซึ่งเป็นเงินบำรุงของสถานื่อนามัย ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543 รวมทั้งสิ้น 1,571,225.29 บาท โดยมีประเภทของเงินรายได้ที่มากที่สุด คือ ค่าบริการทางการแพทย์และอนามัยขั้นพื้นฐาน เป็นเงิน 1,280,230.66 บาท คิดเป็นร้อยละ 81.57 ของเงินรายได้ทั้งหมด รองลงมาคือ ค่ายาและทำแผล เป็นเงิน 205,605.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.10 และรายได้ที่น้อยที่สุดคือ เงินบริจาคและอื่นๆ เป็นเงิน 3,680.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.23 เมื่อพิจารณาเงินรายได้ จำแนกรายสถานื่อนามัย พบว่า สถานื่อนามัยหนองรงมีเงินรายได้สูงสุด เป็นเงิน 276,968.72 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.65 ของเงินรายได้ทั้งหมด รองลงมาคือ สถานื่อนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนปอม เป็นเงิน 194,176.37 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.37 และสถานื่อนามัยที่มีเงินรายได้ต่ำที่สุด คือ สถานื่อนามัยท่าดินแดง เป็นเงิน 72,471.10 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.62 ดังรายละเอียดในตาราง 18

ตาราง 18 จำนวน (บาท) ร้อยละของประเภทเงินรายได้ของสถานอนามัยในสังกัดสำนักงาน
สาธารณสุขอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

สถานอนามัย	ค่าบริการ ทางการแพทย์	ค่ายาและ ทำแผล	ดอกเบีย เงินฝาก	เงินบริจาค และอื่น ๆ	ทันตกรรม	รวมทั้งสิ้น	ร้อยละ
เฉลิมพระเกียรติฯ	128,581.35	38,606.00	5,874.02	1,920.00	19,195.00	194,176.37	12.37
ป่าบอนต่ำ	101,333.93	10,885.00	3,667.68			115,886.61	7.38
ป่าบอนเหนือ	71,194.17	2,743.00	4,970.58			78,907.75	5.03
พรุหื้อ	74,884.21	17,822.00	4,447.36	100.00		97,253.57	6.20
ควนเพ็ง	72,100.47	29,627.00	6,471.66			108,199.13	6.89
หนองธง	255,615.28	12,570.00	7,383.44	1,400.00		276,968.72	17.65
ป่าบาก	127,134.59	37,404.00	9,850.90			174,389.49	11.11
ทุ่งนารี	111,323.30	18,350.00	5,470.82			135,144.12	8.61
โหล๊ะหาร	116,304.38	17,694.00	7,573.99			141,572.37	9.02
ทำดินแดง	61,403.81	6,435.00	4,532.29	100.00		72,471.10	4.62
น้ำตก	160,355.17	13,469.00	521.89	160.00		174,506.06	11.12
รวม	1,280,230.66	205,605.00	60,764.63	3,680.00	19,195.00	1,569,475.29	100.00
ร้อยละ	81.57	13.10	3.87	0.23	1.22	100.00	

ตาราง 19 อัตราการคืนทุนของสถานีอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

สถานีอนามัย	เฉลิมฯ	ป่าบอนคำ	ป่าบอนเหนือ	พรุห้อย	ควนเพ็ญ	หนองธง	ป่าบาก	ทุ่งนรี	โหล๊ะหาร	ท่าดินแดง	น้ำตก	รวม
รายได้ ปีงบประมาณ 2543 (บาท)	194,176.37	115,886.61	78,907.75	97,253.57	108,199.13	276,968.72	174,389.49	135,144.12	141,572.37	72,471.10	174,506.06	1,569,475.29
ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	1,637,023.37	892,339.59	615,548.64	795,856.61	739,726.32	1,018,841.33	894,146.66	575,506.53	661,804.70	658,444.96	839,709.43	9,328,948.14
อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนทั้งหมด (%)	11.86	12.99	12.82	12.22	14.63	27.18	19.50	23.48	21.39	11.01	20.78	16.82
ต้นทุนดำเนินการ (บาท)	1,100,189.26	669,782.00	514,974.23	611,925.48	532,726.48	763,456.50	642,007.59	450,286.91	471,533.23	455,645.40	564,016.10	6,776,543.18
อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการ (%)	17.65	17.30	15.32	15.89	20.31	36.28	27.16	30.01	30.02	15.91	30.94	23.16
ต้นทุนค่าวัสดุ(บาท)	475,551.26	183,054.34	163,588.23	209,901.48	228,636.48	429,756.50	265,484.59	158,170.91	211,211.90	122,915.37	244,272.10	2,692,543.16
อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนวัสดุ (%)	40.83	63.31	48.24	46.33	47.32	64.45	65.69	85.44	67.03	58.96	71.44	58.29
กิจกรรมรักษาพยาบาล												
ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	849,988.62	554,053.10	314,621.23	533,060.40	515,706.91	649,909.53	584,037.67	415,858.25	405,112.42	493,768.98	556,431.25	5,872,548.35
อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนทั้งหมด (%)	22.84	20.92	25.08	18.24	20.98	42.62	29.86	32.50	34.95	14.68	31.36	26.73
ต้นทุนดำเนินการ(บาท)	562,459.02	407,562.87	257,901.40	391,111.34	356,745.49	478,088.73	410,383.12	328,755.74	292,735.09	335,648.75	365,991.82	4,187,383.37
อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการ (%)	34.52	28.43	30.60	24.87	30.33	57.93	42.49	41.11	48.36	21.59	47.68	37.48
ต้นทุนค่าวัสดุ(บาท)	249,893.48	120,521.37	92,127.72	103,032.34	140,042.96	266,220.65	178,812.13	103,442.06	128,682.21	82,009.83	158,530.72	1,623,315.47
อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนวัสดุ (%)	77.70	96.15	85.65	94.39	77.26	104.04	97.53	130.65	110.02	88.37	110.08	96.68

หมายเหตุ : การคิดอัตราการคืนทุน ไม่นำเงินเดือน หรือค่าจ้าง เจ้าหน้าที่ เป็นรายเงินรายได้ (non – personal revenue)

3.2.2.2 อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการ (operating cost recovery)

อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการ หาได้โดยนำรายได้ทั้งหมดหารด้วยต้นทุนดำเนินการ ซึ่งต้นทุนดำเนินการทั้งหมด หาได้จากนำต้นทุนค่าแรง รวมกับต้นทุนค่าวัสดุ พบว่า อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการ ของสถานีอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง เท่ากับร้อยละ 23.16 ของต้นทุนดำเนินการทั้งหมด เมื่อพิจารณาในแต่ละสถานีอนามัย พบว่า สถานีอนามัยที่มีอัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการสูงที่สุด คือ สถานีอนามัยหนองธง เท่ากับร้อยละ 36.28 ของต้นทุนดำเนินการทั้งหมด รองลงมาคือ สถานีอนามัยน้ำตก มีอัตราการคืนทุน ร้อยละ 30.94 ของต้นทุนดำเนินการ และมีอัตราการคืนทุนที่ต่ำที่สุด คือ สถานีอนามัยป่าบอนเหนือ เท่ากับร้อยละ 15.32 ของต้นทุนดำเนินการ ดังปรากฏในตาราง 21

ตาราง 21 อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการของสถานีอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง
ปีงบประมาณ 2543 จำแนกรายสถานีอนามัย

สถานีอนามัย	รายได้ทั้งหมด	ต้นทุนดำเนินการ	อัตราการคืนทุน
	(บาท)	(บาท)	ร้อยละ
เฉลิมพระเกียรติบ้านควนปอม	194,176.37	1,100,189.26	17.65
ป่าบอนต่ำ	115,886.61	669,782.00	17.30
ป่าบอนเหนือ	78,907.75	514,974.23	15.32
พรุหือ	97,253.57	611,925.48	15.89
ควนเพ็ง	108,199.13	532,726.48	20.31
หนองธง	276,968.72	763,456.50	36.28
ป่าบาก	174,389.49	642,007.59	27.16
ทุ่งนารี	135,144.12	450,286.91	30.01
โหล๊ะหาร	141,572.37	471,533.23	30.02
ท่าดินแดง	72,471.10	455,645.40	15.91
น้ำตก	174,506.06	564,016.10	30.94
รวม	1,569,475.29	6,776,543.18	23.16

3.2.2.3 อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนวัสดุ (material cost recovery)

อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนวัสดุหาได้โดยนำรายได้ทั้งหมด หักด้วย ต้นทุนวัสดุทั้งหมด พบว่า อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนวัสดุของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง เท่ากับร้อยละ 58.29 ของต้นทุนค่าวัสดุทั้งหมด เมื่อพิจารณาในแต่ละสถานีนามัย พบว่า สถานีนามัยที่มีอัตราการคืนทุนต่อต้นทุนวัสดุสูงที่สุด คือ สถานีนามัยทุ่งนารี เท่ากับ ร้อยละ 85.44 ของต้นทุนวัสดุ รองลงมาคือ สถานีนามัยน้ำตก มีอัตราการคืนทุน ร้อยละ 71.44 ของต้นทุนค่าวัสดุ และมีอัตราการคืนทุนต่อต้นทุนต่ำที่สุด คือสถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติ บ้านควนปอม เท่ากับร้อยละ 40.83 ของต้นทุนค่าวัสดุ ดังปรากฏในตาราง 22

ตาราง 22 อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนค่าวัสดุของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง
ปีงบประมาณ 2543

สถานีนามัย	รายได้ทั้งหมด	ต้นทุนค่าวัสดุ	อัตราการคืนทุน
	(บาท)	(บาท)	ร้อยละ
เฉลิมพระเกียรติบ้านควนปอม	194,176.37	475,551.26	40.83
ป่าบอนต่ำ	115,886.61	183,054.34	63.31
ป่าบอนเหนือ	78,907.75	163,588.23	48.24
พรุห้อย	97,253.57	209,901.48	46.33
ควนเพ็ง	108,199.13	228,636.48	47.32
หนองธง	276,968.72	429,756.50	64.45
ป่าบาก	174,389.49	265,484.59	65.69
ทุ่งนารี	135,144.12	158,170.91	85.44
โหล๊ะหาร	141,572.37	211,211.90	67.03
ท่าคินแดง	72,471.10	122,915.37	58.96
น้ำตก	174,506.06	244,272.10	71.44
รวม	1,569,475.29	2,692,543.16	58.29

3.2.3 การคืนทุนกิจกรรมการรักษาพยาบาลของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

3.2.3.1 อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนทั้งหมด

อัตราการคืนทุนกิจกรรมการรักษาพยาบาลต่อต้นทุนทั้งหมดของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง พบว่า มีอัตราการคืนทุนโดยรวม เท่ากับร้อยละ 26.73 ของต้นทุนทั้งหมดกิจกรรมการรักษาพยาบาลทั้งหมด เมื่อพิจารณาในแต่ละสถานีนามัย พบว่า สถานีนามัยที่มีอัตราการคืนทุนต่อต้นทุนทั้งหมดของกิจกรรมการรักษาพยาบาลสูงที่สุด คือ สถานีนามัยหนองธง เท่ากับร้อยละ 42.62 ของต้นทุนทั้งหมด รองลงมาคือ สถานีนามัยโหล๊ะหาร มีอัตราการคืนทุน ร้อยละ 34.95 ของต้นทุนทั้งหมดของกิจกรรมการรักษาพยาบาล และมีอัตราการคืนทุนต่อต้นทุนทั้งหมดของกิจกรรมการรักษาพยาบาลที่ต่ำที่สุด คือสถานีนามัยท่าดินแดง เท่ากับร้อยละ 14.68 ของต้นทุนทั้งหมด ดังปรากฏในตาราง 23

ตาราง 23 อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนทั้งหมดของกิจกรรมการรักษาพยาบาลสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน ปีงบประมาณ 2543

สถานีนามัย	รายได้ทั้งหมด (บาท)	ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	อัตราการคืนทุน ร้อยละ
เฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม	194,176.37	849,988.62	22.84
ป่าบอนต่ำ	115,886.61	554,053.10	20.92
ป่าบอนเหนือ	78,907.75	314,621.23	25.08
พรุหื้อ	97,253.57	533,060.40	18.24
ควนเพ็ง	108,199.13	515,706.91	20.98
หนองธง	276,968.72	649,909.53	42.62
ป่าบาก	174,389.49	584,037.67	29.86
ทุ่งนารี	135,144.12	415,858.25	32.50
โหล๊ะหาร	141,572.37	405,112.42	34.95
ท่าดินแดง	72,471.10	493,768.98	14.68
น้ำตก	174,506.06	556,431.25	31.36
รวม	1,569,475.29	5,872,548.35	26.73

3.2.3.2 อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการ

อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการทั้งหมดของกิจกรรมการรักษาพยาบาล โดยรวมของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง คำนวณหาได้โดยนำเงินรายได้ทั้งหมด หักด้วยต้นทุนดำเนินการ ซึ่งเป็นผลบวกของต้นทุนค่าแรง และต้นทุนค่าวัสดุ และรวมกับต้นทุนทางอ้อมที่ได้รับจากการกระจายของกิจกรรมการบริหารทั่วไป และข้อมูลข่าวสาร สาธารณสุขเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นของกิจกรรมรักษาพยาบาล พบว่า อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการของกิจกรรมการรักษาพยาบาลโดยรวมเฉลี่ย เท่ากับร้อยละ 37.48 ของต้นทุนดำเนินการ และเมื่อพิจารณาในแต่ละสถานีนามัย ผลปรากฏว่า สถานีนามัยที่มีอัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการของกิจกรรม การรักษาพยาบาลสูงที่สุด คือ สถานีนามัยหนองธง เท่ากับร้อยละ 57.93 ของต้นทุนดำเนินการรองลงมาคือ สถานีนามัยโหล๊ะหาร มีอัตราการคืนทุนร้อยละ 48.36 ของต้นทุนดำเนินการ และมีอัตราการคืนทุนต่ำที่สุดคือสถานีนามัยทำดินแดงเท่ากับ ร้อยละ 21.59 ดังปรากฏในตาราง 24

ตาราง 24 อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการกิจกรรมการรักษาพยาบาลของสถานีนามัย
ในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

สถานีนามัย	รายได้ทั้งหมด	ต้นทุนดำเนินการ	อัตราการคืนทุน
	(บาท)	(บาท)	ร้อยละ
เฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม	194,176.37	562,459.02	34.52
ป่าบอนต่ำ	115,886.61	407,562.87	28.43
ป่าบอนเหนือ	78,907.75	257,901.40	30.60
พรุหือ	97,253.57	391,111.34	24.87
ควนเพ็ง	108,199.13	356,745.49	30.33
หนองธง	276,968.72	478,088.73	57.93
ป่าบาก	174,389.49	410,383.12	42.49
ทุ่งนารี	135,144.12	328,755.74	41.11
โหล๊ะหาร	141,572.37	292,735.09	48.36
ทำดินแดง	72,471.10	335,648.75	21.59
น้ำคอก	174,506.06	365,991.82	47.68
รวม	1,569,475.29	4,187,383.37	37.48

3.2.3.3 อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนวัสดุ

อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนค่าวัสดุทั้งหมดของกิจกรรมการรักษาพยาบาล โดยภาพรวมคำนวณหาได้โดยนำเงินได้ทั้งหมดหารด้วยต้นทุนค่าวัสดุของกิจกรรมการรักษาพยาบาล ซึ่งรวมกับต้นทุนทางอ้อมซึ่งได้รับจากการกระจายแล้ว พบว่า อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนวัสดุของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง เท่ากับร้อยละ 96.68 ของต้นทุนค่าวัสดุทั้งหมด เมื่อพิจารณาในแต่ละสถานีนอนามัย พบว่า สถานีนอนามัยที่มีอัตราการคืนทุนต่อต้นทุนวัสดุสูงสุด คือ สถานีนอนามัยทุ่งนารี เท่ากับร้อยละ 130.65 ของต้นทุนค่าวัสดุ รองลงมาคือ สถานีนอนามัยน้ำตก มีอัตราการคืนทุน ร้อยละ 110.08 ของต้นทุนค่าวัสดุ และสถานีนอนามัยที่มีอัตราการคืนทุนต่อต้นทุนวัสดุที่ต่ำที่สุด คือสถานีนอนามัยควนเพ็ง เท่ากับ ร้อยละ 77.26 ของต้นทุนค่าวัสดุ ดังปรากฏในตาราง 25

ตาราง 25 อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนวัสดุกิจกรรมการรักษาพยาบาลของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

สถานีนอนามัย	รายได้ทั้งหมด (บาท)	ต้นทุนค่าวัสดุ (บาท)	อัตราการคืนทุน ร้อยละ
เฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม	194,176.37	249,893.48	77.70
ป่าบอนต่ำ	115,886.61	120,521.37	96.15
ป่าบอนเหนือ	78,907.75	92,127.72	85.65
พรุหื้อ	97,253.57	103,032.34	94.39
ควนเพ็ง	108,199.13	140,042.96	77.26
หนองธง	276,968.72	266,220.65	104.04
ป่าบาก	174,389.49	178,812.13	97.53
ทุ่งนารี	135,144.12	103,442.06	130.65
โหล๊ะหาร	141,572.37	128,682.21	110.02
ท่าดินแดง	72,471.10	82,009.83	88.37
น้ำตก	174,506.06	158,530.72	110.08
รวม	1,569,475.29	1,623,315.47	96.68

การอภิปรายผล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสถานีนอนามัยสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง

สำนักงานสาธารณสุข อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง มีสถานีนอนามัยในสังกัด จำนวน 11 แห่ง สถานีนอนามัยขนาดทั่วไปส่วนใหญ่ (7 ใน 10 แห่ง) เป็นอาคารแบบกระทรวงสาธารณสุข เลขที่ 8170/36 เนื่องจากได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารทดแทน สถานีนอนามัยทุกแห่งให้บริการรักษาพยาบาลโดยอยู่เวรนอกเวลาราชการและวันหยุด มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ปฏิบัติงานในสถานีนอนามัย 31 คน โดยเฉลี่ยมีเจ้าหน้าที่ 2.82 คน ต่อสถานีนอนามัย ($\bar{x} = 2.82$, S.D. = 0.87) แสดงให้เห็นถึงปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ ซึ่งตามกรอบอัตรากำลัง มีเจ้าหน้าที่ 3-5 คนต่อแห่ง และค่าเฉลี่ยของประเทศ ปี 2542 เท่ากับ 3.2 คนต่อแห่ง เนื่องจากนโยบายไม่เพิ่มจำนวนข้าราชการ สถานีนอนามัยมีพื้นที่รับผิดชอบโดยเฉลี่ย 4 หมู่บ้าน ($\bar{x} = 3.91$, S.D. = 1.51) มีจำนวนประชากรในเขตรับผิดชอบเฉลี่ย 3,116 คน ($\bar{x} = 3116$, S.D. = 1271.03) ซึ่งใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งกำหนดให้สถานีนอนามัย 1 แห่งรับผิดชอบประชากร 3,000 คน และด้านบุคลากรสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง มีอัตราส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีนอนามัย 1 คนต่อประชากรรับผิดชอบเฉลี่ย 1,166 คน ซึ่งใกล้เคียงกับเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำในหน่วยบริการปฐมภูมิซึ่งกำหนดให้มีพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ให้บริการแก่ประชาชนไม่น้อยกว่า 1 : 1,250 คน (สำนักพัฒนาเครือข่ายบริการสุขภาพ, 2544) ปีงบประมาณ 2543 สถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอนให้บริการแก่ประชาชนเฉลี่ย 6,323 ครั้งต่อแห่ง ($\bar{x} = 6323.64$, S.D. = 2164.09) ในรอบ 1 ปี เฉลี่ยวันละ 17 ครั้ง สอดคล้องกับผลการศึกษากับผลการศึกษาของ สุวรรณ นิลรัตน์ (2544) ศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงของเจ้าหน้าที่สถานีนอนามัยในการให้บริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิ ในพื้นที่ปฏิรูประบบบริการสาธารณสุขและนอกพื้นที่ปฏิรูประบบบริการสาธารณสุข จังหวัดสงขลา พบว่านอกเขตปฏิรูป เจ้าหน้าที่ 1 คน รับผิดชอบหมู่บ้านเฉลี่ย 1.7 หมู่บ้าน ประชากรเฉลี่ย 1,284.4 คน ส่วนใหญ่ผู้มารับบริการเฉลี่ยต่อวัน 15-30 คน ผู้รับบริการเฉลี่ยปีละ 2.03 ครั้งต่อคน มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ เท่ากับ 0.65 ครั้ง และสูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งผู้ป่วยนอกรับบริการที่สถานีนอนามัย เฉลี่ย 1.29 ครั้ง ต่อคนต่อปี (พินิจ ฟ้าอำนวยผล, 2544) เนื่องจากสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน มีพื้นที่รับผิดชอบ เฉลี่ย 1.7 หมู่บ้าน ส่งผลให้ดูแลประชาชนได้ทั่วถึง และในแต่ละตำบลมีสถานีนอนามัย 2-3 แห่ง ยกเว้นตำบลหนองธง มีสถานีนอนามัยเพียง 1 แห่ง

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยบริการของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

2.1 ต้นทุนทางตรงรวมของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

ต้นทุนทางตรงรวมของสถานีนอนามัยโดยพิจารณาตามองค์ประกอบของต้นทุน ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนค่าแรง ค่าลงทุน และค่าวัสดุ พบว่า ทุกสถานีนอนามัยมีต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด รองลงมาคือ ต้นทุนค่าวัสดุ และต้นทุนค่าลงทุน ในภาพรวมมีอัตราส่วนร้อยละของต้นทุนค่าแรง : ค่าลงทุน : ค่าวัสดุ เท่ากับ 43.78 : 27.36 : 28.86 เมื่อพิจารณาเฉพาะสถานีนอนามัยขนาดใหญ่ มีอัตราส่วนของต้นทุนค่าแรง : ค่าลงทุน : ค่าวัสดุ เท่ากับ 38.16 : 32.79 : 29.05 และ สถานีนอนามัยขนาดทั่วไป มีอัตราส่วนของต้นทุนค่าแรง : ค่าลงทุน : ค่าวัสดุ เท่ากับ 44.97 : 26.20 : 28.83 (ตาราง 3) ต้นทุนค่าแรงของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง มีอัตราส่วนสูงสอดคล้องกับงบประมาณของกระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ 2543 ซึ่งจัดสรรงบประมาณ แยกเป็นหมวดเงินเดือนและค่าจ้าง ร้อยละ 44.5 (ลือชา วรรัตน์ และสมศักดิ์ ภักทรกุลวิชย์, 2543) องค์ประกอบของต้นทุนของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน ต่างจากการศึกษาของ รวมพล สวนสีดา (2540) ศึกษาต้นทุนต่อหน่วยตามกิจกรรมของสถานีนอนามัยจังหวัดอุดรธานี ปีงบประมาณ 2538 พบว่า มีอัตราส่วนของต้นทุนค่าลงทุนสูงในสถานีนอนามัยขนาดใหญ่ โดยมีต้นทุนค่าแรง : ค่าลงทุน : ค่าวัสดุ เท่ากับ 29.61 : 39.20 : 31.19 สาเหตุเนื่องจากตัวอาคารของสถานีนอนามัยและค่าเสื่อมราคาของครุภัณฑ์ยังมีมูลค่าสูง สำหรับสถานีนอนามัยทั่วไป ซึ่งมีอัตราส่วนของต้นทุนค่าวัสดุสูงโดยมี ต้นทุน ค่าแรง : ค่าลงทุน : ค่าวัสดุเท่ากับ 42.68 : 13.99 : 43.33 และต่างจากผลการศึกษาของ ผกาวดี ละออเกียรติพันธ์ (2543) ซึ่งได้ศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยบริการจำแนกตามกิจกรรมการให้บริการของสถานีนอนามัยในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขกิ่งอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ปีงบประมาณ 2541 พบว่า อัตราส่วนของต้นทุนค่าวัสดุสูงที่สุด โดยมีต้นทุนค่าแรง : ค่าลงทุน : ค่าวัสดุ เท่ากับ 33.55 : 15.30 : 51.15 เนื่องจากการขยายการบริการนอกเวลา การบริการเชิงรุกนอกสถานที่โดยไม่คิดมูลค่า

ต้นทุนค่าแรง เมื่อพิจารณาแต่ละกิจกรรมองค์ประกอบของต้นทุน ปรากฏว่า กิจกรรมรักษาพยาบาลมีอัตราส่วนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.41 ของต้นทุนค่าแรงทั้งหมด (ตาราง 4) เนื่องจากเจ้าหน้าที่ใช้เวลาปฏิบัติงานมากกว่ากิจกรรมอื่น (ภาคผนวก ข ตาราง 1) จึงทำให้สัดส่วนการจัดสรรค่าแรงกิจกรรมการรักษาพยาบาลสูงตามไปด้วย และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานอยู่เวรรักษาพยาบาลนอกเวลาราชการและวันหยุด โดยได้รับเงินค่าตอบแทนการอยู่เวรรักษาพยาบาลนอกเวลาราชการและวันหยุด จากเงินอุดหนุนจากงบประมาณสวัสดิการรักษายาบาลประชาชนผู้มีรายได้อ่อน

น้อยและสังคมควรช่วยเหลือเกื้อกูล โดยมีอัตราเบิกวันละ 200 บาท และในกรณีไม่มีเงินงบประมาณสนับสนุน เจ้าหน้าที่สามารถเบิกเงินค่าตอบแทนจากเงินบำรุงสถานีนามัยได้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของรายรับในแต่ละเดือนซึ่งเป็นต้นทุนค่าแรงโดยตรงของกิจกรรมการรักษาพยาบาล กิจกรรมที่มีค่าแรงสูง รองลงมาได้แก่ กิจกรรมบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 21.06 ของต้นทุนค่าแรงทั้งหมด เนื่องจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ต้องทำงานธุรการ สารบัญญ การพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้าง ปรับปรุงอาคาร สถานที่ และการประชุมนอกสถานที่ และกิจกรรมที่มีต้นทุนค่าแรงต่ำสุดในภาพรวม คือ กิจกรรมทันตสาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 0.92 ของค่าแรงทั้งหมด เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการในสถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนปอมเพียงแห่งเดียว สำหรับกิจกรรมทันตสาธารณสุขของสถานีนามัยอื่น โรงพยาบาลป่าบอนเป็นผู้ให้บริการและใช้วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรต่างๆ ของโรงพยาบาล

ต้นทุนค่าลงทุน พบว่า กิจกรรมบริหารทั่วไปมีต้นทุนค่าลงทุนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.08 ของต้นทุนค่าลงทุนทั้งหมด สาเหตุเนื่องจากอายุการใช้งานเฉลี่ยสถานีนามัยในอำเภอป่าบอนเท่ากับ 17 ปี (ตาราง 2) อาคารและสิ่งก่อสร้างจึงได้รับงบประมาณก่อสร้างทดแทนและก่อสร้างสถานีนามัยใหม่ตามโครงการทศวรรษแห่งการพัฒนาสถานีนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2535-2544 และได้รับงบประมาณเพื่อจัดซื้อครุภัณฑ์ต่างๆ อีกทั้งในกรณีที่มิได้รับงบประมาณ แต่สถานีนามัยมีความจำเป็นใช้ครุภัณฑ์ ก็สามารถใช้จ่ายเงินบำรุงสถานีนามัยซื้อครุภัณฑ์ได้ รองลงมาคือ กิจกรรมการรักษาพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 29.15 ของต้นทุนค่าลงทุนทั้งหมด เนื่องจากสถานีนามัยเป็นสถานบริการสาธารณสุขที่ตั้งอยู่ในชุมชนและใกล้ชิดประชาชน การเดินทางไปรับบริการสะดวก ประชาชนไปใช้บริการรักษาพยาบาลทั้งในเวลาราชการ และนอกเวลาราชการเป็นจำนวนมากกว่ากิจกรรมอื่น จึงต้องมีพื้นที่ใช้งาน และครุภัณฑ์เป็นจำนวนมากกว่ากิจกรรมอื่น และกิจกรรมที่มีต้นทุนค่าลงทุนต่ำสุดคือกิจกรรมสุขภาพ สิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 0.14 ของต้นทุนค่าลงทุนทั้งหมด เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติในชุมชน การลงทุนด้านครุภัณฑ์จึงมีน้อย

ต้นทุนค่าวัสดุ พบว่า กิจกรรมรักษาพยาบาลมีต้นทุนค่าวัสดุสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.00 ของต้นทุนค่าวัสดุทั้งหมด เนื่องจากการขยายการบริการรักษาพยาบาลนอกเวลาราชการและวันหยุด ทำให้ปริมาณของกิจกรรมเพิ่มขึ้น และใช้วัสดุ ยาและเวชภัณฑ์ เพิ่มมากขึ้น รองลงมาคือ กิจกรรมบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 21.69 ของต้นทุนค่าวัสดุทั้งหมด เนื่องจากเป็นของใช้วัสดุสิ้นเปลือง ของกิจกรรมบริหารทั่วไปครอบคลุมถึง ค่าซ่อมแซม บำรุงรักษา ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขปฏิบัติงานท้องที่ รวมทั้งค่าสาธารณูปโภค ซึ่งสนับสนุนกิจกรรมของสถานีนามัยทุกกิจกรรม และกิจกรรมที่มีต้นทุนค่าวัสดุต่ำสุดคือกิจกรรมทันตสาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ

0.70 ของต้นทุนค่าวัสดุทั้งหมด เนื่องจากดำเนินการในสถานีนามัยเพียงแห่งเดียว ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทันตภิบาล เพียง 1 คน จึงใช้วัสดุน้อยกว่ากิจกรรมอื่น ซึ่งดำเนินการในทุกสถานีนามัย

ต้นทุนทั้งหมดของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543 กิจกรรมการรักษาพยาบาล มีต้นทุนทั้งหมดสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.95 ของต้นทุนทั้งหมด รองลงมา คือ กิจกรรมควบคุมโรคติดต่อทั่วไปเป็นเงิน คิดเป็นร้อยละ 6.83 อัตราส่วนต้นทุนทั้งหมดของกิจกรรมรักษาพยาบาล ต่อกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค มีอัตราส่วนเท่ากับ 62.95 : 37.05 แสดงว่าทรัพยากรส่วนใหญ่ในสถานีนามัย ได้ใช้ไปทางด้านรักษาพยาบาลมากกว่าด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคแก่ประชาชน

2.2 ต้นทุนต่อหน่วยบริการจำแนกตามกิจกรรมบริการของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

ต้นทุนต่อหน่วยบริการจำแนกตามกิจกรรมบริการของสถานีนามัยในภาพรวม มีต้นทุนต่อหน่วยบริการของกิจกรรมทันตสาธารณสุข เท่ากับ 292 บาท เนื่องจากใช้พื้นที่อาคาร และใช้งบประมาณซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ และวัสดุมูลค่าสูง ประกอบกับมีปริมาณงานเท่ากับ 513 ครั้ง ซึ่งดำเนินการในสถานีนามัยเพียง 1 แห่ง เป็นปริมาณที่น้อย เมื่อเทียบกับกิจกรรมอื่น รองลงมา คือ กิจกรรมสุขภาพสิ่งแวดล้อม เท่ากับ 234 บาท เนื่องจากได้รับงบประมาณสนับสนุนบางส่วนจากองค์การบริหารส่วนตำบล และกิจกรรมควบคุมโรคติดต่อทั่วไป มีต้นทุนต่อหน่วยค่าที่สุด เท่ากับ 26 บาทต่อครั้ง ซึ่งมีปริมาณกิจกรรมมาก เนื่องจากการณรงค์การควบคุมโรคไข้เลือดออก และการควบคุมบำบัดโรคหนองพยาธิ

ต้นทุนต่อหน่วยบริการเมื่อพิจารณาแต่ละกิจกรรมของแต่ละงานวิจัย มีผลการวิจัยที่แตกต่างกัน เนื่องจากข้อแตกต่างของ สถานที่ ทรัพยากร ระยะเวลา ปริมาณของกิจกรรมที่ใช้บริการและระเบียบวิธีการวิจัยหรือวิธีการวิจัยที่แตกต่างกัน เช่น การจัดหน่วยต้นทุน วิธีการคิดค่าเสื่อมราคา รวมทั้งอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ปรับมูลค่าของเงิน จึงไม่สามารถเปรียบเทียบผลการวิจัยที่ได้กับผลการวิจัยอื่นได้ การวิจัยนี้จึงเสนอต้นทุนต่อหน่วยบริการโดยเปรียบเทียบรายสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543 เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพ ดังนี้

กิจกรรมรักษาพยาบาล

ต้นทุนต่อหน่วยบริการโดยภาพรวมของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอนโดยเฉลี่ย เท่ากับ 110 บาท สถานีนามัยที่มีต้นทุนต่อหน่วยสูงที่สุด คือสถานีนามัยป่าบอนเหนือ เท่ากับ 200 บาท รองลงมาคือ สถานีนามัยพรุหือ เท่ากับ 195 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำที่สุดคือ สถานีนามัยโหล๊ะหาร เท่ากับ 72 บาท เมื่อได้พิจารณาองค์ประกอบของต้นทุนกิจกรรมรักษาพยาบาล พบว่า สถานีนามัยส่วนใหญ่มีอัตราส่วนต้นทุนค่าแรงสูง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ใช้เวลามาก

ในการปฏิบัติกิจกรรม มีสัดส่วน .25 - .55 (ภาคผนวก ข ตาราง 1) เนื่องจากทุกสถานีนามัยให้บริการรักษาพยาบาลนอกเวลาราชการและวันหยุด และได้รับค่าตอบแทนค่าอยู่เวร จากเงินงบประมาณหรือเงินบำรุง และตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้ต้นทุนต่อหน่วยของกิจกรรมรักษาพยาบาลแตกต่างกันคือ ปริมาณที่ให้บริการซึ่งจะเห็นว่าปริมาณงาน (ครั้ง) ของสถานีนามัยที่ต้นทุนต่อหน่วยสูงจะมีปริมาณงานน้อย และในสถานีนามัยขนาดใหญ่มีต้นทุนทั้งหมดมากกว่าและมีปริมาณกิจกรรมมาก ทำให้มีต้นทุนต่อหน่วยต่ำกว่าสถานีนามัยขนาดทั่วไปบางแห่ง แสดงว่าต้นทุนต่อหน่วยบริการสัมพันธ์กับปริมาณกิจกรรม (ภาคผนวก ข ตาราง 25) และสาเหตุที่กิจกรรมการรักษาพยาบาลของสถานีนามัยป่าบอนเหนือมีปริมาณน้อย ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยประมาณ 4 เท่า เนื่องจากพื้นที่รับผิดชอบส่วนใหญ่อยู่ใกล้โรงพยาบาลชุมชน 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลป่าบอน และโรงพยาบาลตะโหมด ทำให้ประชาชนเดินทางไปรับบริการที่โรงพยาบาลชุมชนจะสะดวกกว่า สำหรับสถานีนามัยบ้านโหล๊ะหาร มีต้นทุนต่อหน่วยน้อยที่สุด เนื่องจากเป็นสถานีนามัยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล มีประชาชนไปใช้บริการเฉลี่ยตลอดปี วันละ 18 ครั้ง มีผลการบริการมากกว่าสถานีนามัยป่าบอนเหนือ 3.5 เท่า

กิจกรรมอนามัยแม่และเด็ก

ต้นทุนต่อหน่วยบริการโดยภาพรวมเฉลี่ยเท่ากับ 140 บาท สถานีนามัยที่มีต้นทุนต่อหน่วยสูงที่สุด คือสถานีนามัยท่าดินแดง เท่ากับ 295 บาท รองลงมาคือ สถานีนามัยป่าบอนเหนือ เท่ากับ 225 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำที่สุด คือ สถานีนามัยควนเพ็ญ เท่ากับ 65 บาท สาเหตุสำคัญที่ทำให้ต้นทุนต่อหน่วยแตกต่างกันคือ ปริมาณกิจกรรมซึ่งสถานีนามัยควนเพ็ญให้บริการมากกว่า สถานีนามัยท่าดินแดง 2.5 เท่า และมากกว่าสถานีนามัยป่าบอนเหนือ 1.3 เท่า ในขณะที่ทุกสถานีนามัย ให้บริการอนามัยแม่และเด็กสัปดาห์ละครั้ง จึงมีอัตราส่วนต้นทุนค่าแรงกิจกรรมอนามัยแม่และเด็กเกินกึ่งหนึ่งของต้นทุนทั้งหมด (ภาคผนวก ข ตาราง 2-12) สาเหตุที่สถานีนามัยท่าดินแดงมีผู้รับบริการน้อย เนื่องจากมีพื้นที่รับผิดชอบที่ห่างไกลและสามารถไปรับบริการที่โรงพยาบาลชุมชนได้สะดวกกว่า จึงทำให้ปริมาณงานมีน้อยลง

สรุปได้ว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการโดยภาพรวมเฉลี่ย เท่ากับ 140 บาท สูงที่สุดเท่ากับ 295 บาท ต่ำที่สุดเท่ากับ 65 บาท และสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ในปีงบประมาณ 2543 ไม่มีผลการให้บริการทำคลอดที่สถานีนามัย เนื่องจากหญิงมีครรภ์นิยมคลอดที่โรงพยาบาล สอดคล้องกับการศึกษาของ ภาลดี อัมเข้ม (2541) ได้วิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยบริการของสถานีนามัยที่เปิดให้บริการ 24 ชั่วโมง ในจังหวัดนนทบุรี ปีงบประมาณ 2540 พบว่า ปริมาณกิจกรรมการคลอดที่สถานีนามัยลดลง

กิจกรรมวางแผนครอบครัว

ต้นทุนต่อหน่วยบริการโดยภาพรวมเฉลี่ยเท่ากับ 51 บาท สถานีอนามัยที่มีต้นทุนต่อหน่วยสูงที่สุด คือสถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม เท่ากับ 103 บาท รองลงมาคือ สถานีอนามัยพรุหือ เท่ากับ 80 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำที่สุดคือ สถานีอนามัยหนองรง เท่ากับ 32 บาท เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของต้นทุนโดยตรงพบว่า สถานีอนามัยส่วนใหญ่ มีอัตราส่วนต้นทุนค่าแรงสูง (ภาคผนวก ข ตาราง 2-12) ยกเว้นสถานีอนามัยพรุหือ และสถานีอนามัยควนเพ็ง ซึ่งมีต้นทุนค่าวัสดุสูงเกินกึ่งหนึ่งของต้นทุนทั้งหมด และทุกสถานีอนามัยให้บริการกิจกรรมวางแผนครอบครัว สัปดาห์ละ 1 วัน และมีสัดส่วนการกระจายค่าแรงที่ใกล้เคียงกัน (ภาคผนวก ข ตาราง 1) แต่เมื่อพิจารณาผลงานปรากฏว่า สถานีอนามัยหนองรงมีปริมาณงานมากกว่าสถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม 2 เท่า (ภาคผนวก ข ตาราง 25) เนื่องจากเขตรับผิดชอบของสถานีอนามัยหนองรง รับผิดชอบพื้นที่ 8 หมู่บ้าน มีประชากรในเขตรับผิดชอบมาก (ตาราง 2) จึงทำให้มีผู้รับบริการวางแผนครอบครัวมาก และมีต้นทุนต่อหน่วยน้อยกว่าถึง 3 เท่า

กิจกรรมสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

ต้นทุนต่อหน่วยบริการโดยภาพรวมเฉลี่ยเท่ากับ 81 บาท สถานีอนามัยที่มีต้นทุนต่อหน่วยสูงที่สุดคือ สถานีอนามัยป่าบอนดำ เท่ากับ 190 บาท รองลงมาคือ สถานีอนามัยป่าบอนเหนือ เท่ากับ 119 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำที่สุด คือ สถานีอนามัยทุ่งนารี เท่ากับ 57 บาท เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของต้นทุนทางตรงรวม ปรากฏว่า สถานีอนามัยป่าบอนดำมีต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด ร้อยละ 72.37 (ภาคผนวก ข ตาราง 3) แต่สถานีอนามัยทุ่งนารี มีต้นทุนค่าวัสดุสูงที่สุด ร้อยละ 76.17 (ภาคผนวก ข ตาราง 9) เมื่อพิจารณาปริมาณกิจกรรม (ภาคผนวก ข ตาราง 25) ปรากฏว่า สถานีอนามัยทุ่งนารี มีปริมาณกิจกรรมมากกว่าสถานีอนามัยป่าบอนดำ 2.3 เท่า และมีผลทำให้ต้นทุนต่อหน่วยแตกต่างกัน 3 เท่า และเมื่อทำการศึกษาเฉพาะต้นทุนดำเนินการต่อหน่วยบริการ พบว่า มีต้นทุนต่อหน่วยลดลง ในอัตราส่วนที่เท่าเดิม คือ ต้นทุนต่อหน่วยแตกต่างกัน 3 เท่า ดังนั้น ปริมาณที่ให้บริการ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ต้นทุนต่อหน่วยลดลง

กิจกรรมทันตสาธารณสุข

กิจกรรมทันตสาธารณสุข ดำเนินการในสถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม มีต้นทุนต่อหน่วย 292 บาทต่อครั้ง ต้นทุนต่อหน่วยบริการกิจกรรมทันตสาธารณสุขของสถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม ต่างจากผลการศึกษาของ ภาคคี ยัมแย้ม (2541) ได้วิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยบริการของสถานีอนามัยที่เปิดให้บริการ 24 ชั่วโมง ในจังหวัดนนทบุรี ปีงบประมาณ 2540 พบว่า กิจกรรมทันตสาธารณสุขในสถานีอนามัยขนาดใหญ่ มีต้นทุนต่อหน่วยเท่ากับ 381 บาท เนื่องจากปริมาณกิจกรรมของอำเภอป่าบอนมีมากกว่า (เท่ากับ 513 ครั้ง สถานีอนามัย

ขนาดใหญ่ในจังหวัดนนทบุรี เฉลี่ย 421 ครั้ง) และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของต้นทุน ปรากฏว่าแตกต่างกันโดยสถานีนามัธยมเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม ซึ่งเป็นสถานีนามัธยมขนาดใหญ่ มีต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด (ร้อยละ 41.28) แต่สถานีนามัธยมซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ สถานีนามัธยมวัดเตมรัค สถานีนามัธยมแม่ย่านาง และสถานีนามัธยมบ้านวัดแคใน มีต้นทุนค่าลงทุนสูง (ร้อยละ 62.66, 55.37 และ 55.37 ตามลำดับ) เนื่องจากการสนับสนุนครุภัณฑ์ทันตสาธารณสุขซึ่งมีมูลค่าสูง

กิจกรรมสุขศึกษา

ต้นทุนต่อหน่วยบริการกิจกรรมสุขศึกษาโดยภาพรวมเฉลี่ยเท่ากับ 119 บาท สถานีนามัธยมที่มีต้นทุนต่อหน่วยสูงที่สุดคือ สถานีนามัธยมเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม เท่ากับ 245 บาท รองลงมาคือ สถานีนามัธยมป่าบอนเหนือ เท่ากับ 166 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำที่สุด คือ สถานีนามัธยมควนเพ็ง เท่ากับ 61 บาท เมื่อพิจารณาองค์ประกอบต้นทุนปรากฏว่าทุกสถานีนามัธยม มีอัตราส่วนต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด (ภาคผนวก ข ตาราง 2-12) เมื่อพิจารณาปริมาณกิจกรรม ปรากฏว่า สถานีนามัธยมเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม และสถานีนามัธยมควนเพ็ง มีปริมาณกิจกรรมที่ใกล้เคียงกัน (ภาคผนวก ข ตาราง 25) แต่มีต้นทุนต่อหน่วยต่างกันมากกว่า 4 เท่า และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบต้นทุนทั้งหมด (ผนวก ข ตาราง 24) ปรากฏว่า แตกต่างกันประมาณ 4 เท่า เช่นกัน เนื่องจากสถานีนามัธยมเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม มีต้นทุนค่าแรงมากกว่า และทรัพยากรที่มากกว่า ทำให้มีต้นทุนทั้งหมดมากกว่าถึง 4 เท่า

สรุปได้ว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการกิจกรรมสุขศึกษาโดยภาพรวมเฉลี่ย เท่ากับ 119 บาท สูงที่สุด เท่ากับ 245 บาท และต่ำที่สุด เท่ากับ 61 บาท จึงควรเพิ่มปริมาณผลการให้บริการให้มากขึ้น โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจัดให้บริการแก่ผู้รับบริการในกิจกรรมต่างๆ เช่น อนามัยแม่และเด็ก การวางแผนครอบครัวสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค หรือในโอกาสต่างๆ ตามความเหมาะสม จึงลดต้นทุนต่อหน่วยลงได้

กิจกรรมอนามัยโรงเรียน

ต้นทุนต่อหน่วยบริการกิจกรรมอนามัยโรงเรียนโดยภาพรวมเฉลี่ย เท่ากับ 56 บาท สถานีนามัธยมที่มีต้นทุนต่อหน่วยสูงที่สุดคือ สถานีนามัธยมเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม เท่ากับ 125 บาท รองลงมาคือ สถานีนามัธยมป่าบาก เท่ากับ 64 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำที่สุดคือ สถานีนามัธยมหนองขง เท่ากับ 22 บาท เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของต้นทุน ปรากฏว่าสถานีนามัธยมส่วนใหญ่ มีอัตราส่วนของต้นทุนค่าแรงสูง ยกเว้นสถานีนามัธยมป่าบอนเหนือ มีต้นทุนค่าวัสดุสูงที่สุด (ภาคผนวก ข ตาราง 4) เท่ากับ ร้อยละ 54.28 ของต้นทุนทางตรงรวม ต้นทุนต่อหน่วยสถานีนามัธยมเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม แตกต่างกับสถานีนามัธยมหนองขง

ประมาณ 4 เท่า เมื่อพิจารณาปริมาณกิจกรรม (ภาคผนวก ข ตาราง 25) แตกต่างกัน 1.7 เท่า เนื่องจากสถานื่อนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อมใช้ทรัพยากรมากกว่า มีค่าแรง ค่าลงทุน มากกว่า แต่ปริมาณของกิจกรรมแตกต่างกัน 1.7 เท่า จึงทำให้ต้นทุนต่อหน่วยแตกต่างกัน

กิจกรรมสุขภาพสิ่งแวดล้อม

ต้นทุนต่อหน่วยบริการกิจกรรมสุขภาพสิ่งแวดล้อม ภาพรวมโดยเฉลี่ยเท่ากับ 234 บาท สถานื่อนามัยที่มีต้นทุนต่อหน่วยสูงที่สุด คือสถานื่อนามัยน้ำตก เท่ากับ 1,095 บาท รองลงมา คือ สถานื่อนามัยป่าบอนเหนือ เท่ากับ 938 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำที่สุดคือสถานื่อนามัยป่าบาก เท่ากับ 47 บาท เมื่อพิจารณาองค์ประกอบต้นทุน พบว่า สถานื่อนามัยส่วนใหญ่มีอัตราส่วนต้นทุนค่าแรงสูงที่สุด ยกเว้นสถานื่อนามัยน้ำตก และสถานื่อนามัยควนเพ็ง มีอัตราส่วนต้นทุนค่าวัสดุสูงที่สุด เนื่องจากได้รับงบประมาณปรับปรุงพัฒนาสุขภาพสิ่งแวดล้อมจากองค์การบริหารส่วนตำบล

สรุปว่าต้นทุนต่อหน่วยบริการกิจกรรมสุขภาพสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมเฉลี่ยเท่ากับ 234 บาท สูงที่สุดเท่ากับ 1,095 บาท และต่ำที่สุดเท่ากับ 47 บาท ปริมาณกิจกรรมจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้ ต้นทุนต่อหน่วยลดลง

กิจกรรมควบคุมโรคติดต่อทั่วไป

ต้นทุนต่อหน่วยบริการกิจกรรมควบคุมโรคติดต่อทั่วไป ภาพรวมโดยเฉลี่ยเท่ากับ 26 บาท สถานื่อนามัยที่มีต้นทุนต่อหน่วยสูงที่สุดคือ สถานื่อนามัยโหล๊ะหาร เท่ากับ 69 บาท รองลงมา คือ สถานื่อนามัยป่าบาก เท่ากับ 52 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำที่สุด คือ สถานื่อนามัยทุ่งนารี เท่ากับ 10 บาท เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของต้นทุน ปรากฏว่า สถานื่อนามัยส่วนใหญ่มีอัตราส่วนของต้นทุนค่าวัสดุสูง ยกเว้นสถานื่อนามัยป่าบอนต่ำ สถานื่อนามัยโหล๊ะหาร และ สถานื่อนามัยป่าบาก จะมีอัตราส่วนต้นทุนค่าแรงสูง เนื่องจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจัดสรรเวลาปฏิบัติกิจกรรมสูง (ภาคผนวก ข ตาราง 1) เมื่อพิจารณาปริมาณกิจกรรม พบว่าสถานื่อนามัยโหล๊ะหารซึ่งมีต้นทุนต่อหน่วยสูงที่สุด มีปริมาณกิจกรรมน้อยกว่าสถานื่อนามัยทุ่งนารี ประมาณ 2 เท่า (ภาคผนวก ข ตาราง 25) การลดต้นทุนต่อหน่วยลง จึงต้องเพิ่มปริมาณการบริการ

สรุปได้ว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการกิจกรรมควบคุมโรคติดต่อทั่วไป โดยภาพรวมเฉลี่ยเท่ากับ 26 บาท ต้นทุนต่อหน่วยสูงที่สุดเท่ากับ 69 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำที่สุดคือ สถานื่อนามัยทุ่งนารีเท่ากับ 10 บาท ฉะนั้น การลดต้นทุนต่อหน่วยจึงต้องเพิ่มปริมาณการบริการให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย

กิจกรรมโภชนาการ

ต้นทุนต่อหน่วยบริการกิจกรรมโภชนาการ โดยภาพรวมเฉลี่ยเท่ากับ 76 บาท พบว่า สถานีนอนามัยที่มีต้นทุนต่อหน่วยสูงที่สุด คือสถานีนอนามัยน้ำตก เท่ากับ 188 บาท รองลงมา คือ สถานีนอนามัยป่าบอนต่ำ เท่ากับ 110 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำที่สุด คือ สถานีนอนามัยหนองธง เท่ากับ 20 บาท เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของต้นทุน ปรากฏว่า สถานีนอนามัยที่มีอัตราส่วนต้นทุนค่าแรงสูงคือ สถานีนอนามัยป่าบอนเหนือ สถานีนอนามัยพรุหือ สถานีนอนามัยป่าบาก และสถานีนอนามัยทุ่งนารี สำหรับสถานีนอนามัยที่มีอัตราส่วนต้นทุนค่าลงทุนสูงคือ สถานีนอนามัยป่าบอนต่ำ สถานีนอนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม สถานีนอนามัยท่าคินแดง สถานีนอนามัยน้ำตก เนื่องจากสถานีนอนามัยได้จัดสรรพื้นที่ เพื่อดำเนินกิจกรรมโภชนาการในสถานีนอนามัย และสถานีนอนามัยที่มีอัตราส่วนต้นทุนค่าวัสดุสูง คือสถานีนอนามัยหนองธง สถานีนอนามัยโหล๊ะหาร เมื่อพิจารณาด้านต้นทุนทั้งหมด ปรากฏว่าสถานีนอนามัยหนองธง และสถานีนอนามัยน้ำตก มีต้นทุนทั้งหมดแตกต่างกัน 2 เท่า (ภาคผนวก ข ตาราง 24) และเมื่อพิจารณาปริมาณกิจกรรมที่ให้บริการ พบว่ามีผลการให้บริการแตกต่างกันประมาณ 6 เท่า (ภาคผนวก ข ตาราง 25) ดังนั้นปริมาณกิจกรรมจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญในการลดต้นทุนต่อหน่วย

สรุปได้ว่า ต้นทุนต่อหน่วยบริการกิจกรรมโภชนาการ โดยภาพรวมเฉลี่ยเท่ากับ 76 บาท ต้นทุนต่อหน่วยสูงที่สุดเท่ากับ 188 บาท และต้นทุนต่อหน่วยบริการต่ำที่สุดเท่ากับ 20 บาท การลดต้นทุนต่อหน่วยลง จึงต้องเพิ่มปริมาณการให้บริการ

ส่วนที่ 3 อัตราการคืนทุนของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

3.1 เงินรายได้ของสถานีนอนามัย ปีงบประมาณ 2543

เงินรายได้ของสถานีนอนามัยในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นเงินบำรุงสถานีนอนามัย ที่ได้รับในปีงบประมาณ 2543 ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.57) ได้รับจากค่าตอบแทนเป็นค่าบริการทางการแพทย์และอนามัยขั้นพื้นฐาน เป็นเงินที่ได้รับการจัดสรรเพื่อให้บริการแก่ผู้มีบัตรประกันสุขภาพ ปีงบประมาณ 2543 ประชาชนมีหลักประกันสุขภาพครอบคลุม ร้อยละ 82 โดยเป็นประเภทบัตรประกันสุขภาพ ร้อยละ 42 ของผู้มีหลักประกันสุขภาพทั้งหมด (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอป่าบอน, 2543) และกองทุนบัตรประกันสุขภาพ ได้จัดสรรให้สถานีนอนามัย เป็นเงิน 120 บาท คอ้บัตรประเภทของเงินรายได้รองลงมาคือ เงินค่ายา และทำแผล คิดเป็นร้อยละ 13.10 ซึ่งเป็นเงินเรียกเก็บจากผู้รับบริการที่ไม่มีสิทธิใดๆ สาเหตุที่ได้

สัดส่วนเงินรายได้ค่าตอบแทนค่าบริการทางการแพทย์ และค่ายาแตกต่างกันมาก เนื่องจากประชาชนมีหลักประกันสุขภาพ และประชาชนไม่มีสิทธิใดๆ มีเพียงร้อยละ 18

สถานีนอนามัยที่มีเงินรายได้สูงที่สุดในปีงบประมาณ 2543 คือสถานีนอนามัยหนองง เป็นเงิน 276,968.72 บาท เนื่องจากมีพื้นที่รับผิดชอบจำนวน 8 หมู่บ้าน มีประชากรที่รับผิดชอบมากที่สุด รองลงมาคือ สถานีนอนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม ซึ่งเป็นสถานีนอนามัยขนาดใหญ่ และให้บริการทันตสาธารณสุข และสถานีนอนามัยที่มีเงินรายรับต่ำที่สุดคือ สถานีนอนามัยท่าดินแดง เนื่องจากมีพื้นที่รับผิดชอบห่างไกล และประชาชนเดินทางไปรับบริการที่สถานบริการสาธารณสุข ต่างอำเภอสะดวกกว่า จึงทำให้มีผู้ใช้บริการน้อย (ตาราง 2)

3.2 การคืนทุนต่อต้นทุนทั้งหมดของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง

อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนทั้งหมดของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง โดยภาพรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 16.82 ของต้นทุนทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนผู้ใช้บริการ จ่ายค่าบริการและเงินส่วนใหญ่ที่ได้รับจากการจัดสรรจากบัตรประกันสุขภาพรับภาระทุนเท่ากับร้อยละ 16.82 เมื่อพิจารณาในแต่ละสถานีนอนามัยพบว่า สถานีนอนามัยที่มีอัตราการคืนทุนต่อต้นทุนทั้งหมดสูงที่สุดคือ สถานีนอนามัยหนองง เท่ากับร้อยละ 27.18 ของต้นทุนทั้งหมด เนื่องจากเป็นสถานีนอนามัยที่รับผิดชอบประชากรมาก (ตาราง 2) ส่งผลให้มีจำนวนผู้มีบัตรประกันสุขภาพมากด้วย ทำให้ได้รับการจัดสรรเงินมาก รองลงมาคือ สถานีนอนามัยทุ่งนารี มีอัตราการคืนทุน ร้อยละ 23.48 ของต้นทุนทั้งหมด เนื่องจากเป็นสถานีนอนามัย ที่มีต้นทุนค่าลงทุนน้อยที่สุด (ร้อยละ 21.76) มีครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างน้อย เมื่อเทียบกับสถานีนอนามัยอื่น (ภาคผนวก ข ตาราง 14-24) และสถานีนอนามัยที่มีอัตราการคืนทุนต่ำ คือ สถานีนอนามัยท่าดินแดง เท่ากับร้อยละ 11.01 ของต้นทุนทั้งหมด เนื่องจากมีรายได้ต่ำที่สุดเท่ากับร้อยละ 4.6 ของเงินบำรุงทั้งหมด (ตาราง 18) ประกอบกับสถานีนอนามัยมีพื้นที่รับผิดชอบห่างไกล ประชาชนมารับบริการน้อย เฉลี่ยตลอดปีวันละ 12 ครั้ง ซึ่งค่าเฉลี่ยการรับบริการของสถานีนอนามัยในอำเภอป่าบอน เท่ากับ 17 ครั้ง (ตาราง 2) จึงทำให้อัตราการคืนทุนต่ำ

อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการ ซึ่งได้จากต้นทุนค่าแรงรวมกับต้นทุนค่าวัสดุ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 23.16 ของต้นทุนทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าประชาชนผู้ใช้บริการจ่ายค่าบริการและเงินส่วนใหญ่ที่ได้รับจากการจัดสรรจากบัตรประกันสุขภาพ รับผิดชอบเท่ากับร้อยละ 23.16 เมื่อพิจารณาในแต่ละสถานีนอนามัย พบว่า สถานีนอนามัยที่มีอัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการสูงที่สุด คือ สถานีนอนามัยหนองงเท่ากับร้อยละ 36.28 ของต้นทุนดำเนินการทั้งหมด รองลงมาคือ สถานีนอนามัยโหล๊ะหาร มีอัตราการคืนทุน ร้อยละ 30.02 ของต้นทุนดำเนินการ และมีอัตราการคืนทุนที่ต่ำที่สุดคือ สถานีนอนามัยป่าบอนเหนือเท่ากับร้อยละ 15.32 ของต้นทุน

ดำเนินการ สาเหตุที่มีผลทำให้อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการต่ำ เนื่องจากสถานีนามัยป่าบอนเหนือ มีอัตราส่วนของต้นทุนค่าแรงสูง (ร้อยละ 57.09) ต้นทุนค่าวัสดุ ร้อยละ 28 และมีรายได้ต่ำเท่ากับร้อยละ 5 ของเงินบำรุงทั้งหมด (ตาราง 18) เนื่องจากสถานีนามัยมีพื้นที่รับผิดชอบอยู่ใกล้กับโรงพยาบาลชุมชน 2 แห่ง ทำให้มีผู้นิยมใช้บริการน้อย โดยเฉลี่ย 14 ครั้งต่อวัน เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราส่วนของต้นทุนค่าแรงสถานีนามัยหนองธง และสถานีนามัยโหล๊ะหาร เท่ากับ 32.75 และ 39.34 ตามลำดับ

อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนวัสดุของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543 โดยภาพรวมเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 58.29 ของต้นทุนค่าวัสดุทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า ประชาชนผู้ใช้บริการรับภาระจ่ายค่าบริการและเงินส่วนใหญ่ที่ได้รับการจัดสรรจากบัตรประกันสุขภาพ รับภาระทุนเท่ากับร้อยละ 58.29 ของต้นทุนค่าวัสดุทั้งหมด เมื่อพิจารณาในแต่ละสถานีนามัย พบว่า สถานีนามัยที่มีอัตราการคืนทุนต่อต้นทุนวัสดุสูงที่สุดคือสถานีนามัยทุ่งนารี เท่ากับร้อยละ 85.44 ของต้นทุนวัสดุ รองลงมาคือ สถานีนามัยน้ำตก มีอัตราการคืนทุน ร้อยละ 71.44 ของต้นทุนค่าวัสดุ และมีอัตราการคืนทุนต่อต้นทุนต่ำที่สุดคือสถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม เท่ากับร้อยละ 48.24 ของต้นทุนค่าวัสดุ (ตาราง 29) เนื่องจากสถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อม มีอัตราส่วนต้นทุนค่าวัสดุสูงที่สุดมากกว่าสถานีนามัยทุ่งนารีประมาณ 3 เท่า ซึ่งสถานีนามัยทุ่งนารีเมื่อพิจารณาเงินรายได้สถานีนามัย (ตาราง 28) ปรากฏว่าเงินรายได้ของสถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนป้อมมากกว่าสถานีนามัยทุ่งนารีแตกต่างกัน 1.4 เท่า ฉะนั้น ปัจจัยที่ทำให้มีความแตกต่างกัน คือรายได้ของสถานีนามัย

3.3 อัตราการคืนทุนกิจกรรมการรักษาพยาบาลของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

กิจกรรมการรักษาพยาบาล เป็นกิจกรรมที่เป็นรายได้ส่วนใหญ่ของสถานีนามัยเงินรายได้ที่ได้รับมาจึงควรแปรเปลี่ยนให้เป็นทุนดำเนินการต่อไป ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการพึ่งตนเองได้ทางการเงินและความยั่งยืนของการพัฒนาสถานีนามัยให้อยู่รอดได้ทางการเงิน เมื่อได้พิจารณาอัตราการคืนทุนของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543 โดยพิจารณาอัตราการคืนทุนต่อต้นทุนทั้งหมด พบว่ากิจกรรมการรักษาพยาบาลมีอัตราการคืนทุนโดยรวมเท่ากับร้อยละ 26.73 ของต้นทุนทั้งหมด (ตาราง 29) แสดงให้เห็นว่า ประชาชนผู้ใช้บริการรับภาระจ่ายค่าบริการและเงินส่วนใหญ่ที่ได้รับการจัดสรรจากบัตรประกันสุขภาพ รับภาระทุนเท่ากับร้อยละ 26.73 ซึ่งเท่ากับรับภาระเพียง 1 ใน 4 เมื่อพิจารณาในแต่ละสถานีนามัย พบว่า สถานีนามัยที่มีอัตราการคืนทุนต่อต้นทุน

ทั้งหมดของกิจกรรมการรักษาพยาบาลสูงสุด คือ สถานีอนามัยหนองซง เท่ากับร้อยละ 42.62 ของต้นทุนทั้งหมด รองลงมาคือ สถานีอนามัยโหล๊ะหาร มีอัตราการลงทุนเท่ากับร้อยละ 34.95 ของต้นทุนทั้งหมด และสถานีอนามัยที่มีอัตราการลงทุนต่อต้นทุนกิจกรรมการรักษาพยาบาลที่ต่ำที่สุดคือสถานีอนามัยท่าดินแดง เท่ากับ 14.68 ของต้นทุนทั้งหมด เนื่องจากความแตกต่างของ รายได้

ถ้าต้องการพัฒนาให้สถานีอนามัยพึ่งตนเองได้ทางการเงิน สามารถนำเงินรายได้กลับมาใช้หมุนเวียน เป็นทุนต้นทุนทั้งค่าแรง ค่าลงทุนและค่าวัสดุ โดยพิจารณาการลงทุนของกิจกรรมรักษาพยาบาล ร้อยละ 100 ของต้นทุนทั้งหมด คาดประมาณต้นทุนต่อหน่วยที่สถานีอนามัยจะต้องเรียกเก็บค่าบริการหรือจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม โดยภาพรวมเฉลี่ย เท่ากับ 410.70 บาทต่อหน่วย (ครั้ง) โดยสถานีอนามัยพรุห้อควรมีรายได้มากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 1,066.34 บาทต่อหน่วย และสถานีอนามัยทุ่งนารีควรมีรายได้น้อยที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 207.41 บาทต่อหน่วย

ดังรายละเอียด ตาราง 26

ตาราง 26 ประมาณการต้นทุนต่อหน่วยบริการ ค่าอัตราการคืนทุนต่อต้นทุนทั้งหมดกิจกรรมรักษาพยาบาล ร้อยละ 100 ของสถานีนอนมัย
ในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

สถานีนอนมัย	(1)ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	(2)รายได้ทั้งหมด (บาท)	(3)อัตรากา รคืนทุน(% =(2)/(1)*100	(4)ผลต่าง =(1)-(2) (บาท)	(5)ปริมาณ กิจกรรม (ครั้ง)	(6)ต้นทุนต่อหน่วย (บาท) =(1)/(5)	(7)ประมาณการต้นทุนต่อหน่วย ณ อัตราการคืนทุน 100 % (7)=(6) / (3)*100
เฉลิมพระเกียรติฯ	849,988.62	194,176.37	22.84	655,812.25	6,948	122.34	535.51
ป่าบอนต่ำ	554,053.10	115,886.61	20.92	438,166.49	3,240	171.00	817.57
ป่าบอนเหนือ	314,621.23	78,907.75	25.08	235,713.48	1,571	200.27	798.51
พรุพ้อ	533,060.40	97,253.57	18.24	435,806.83	2,740	194.55	1,066.34
ควนเพ็ง	515,706.91	108,199.13	20.98	407,507.78	4,438	116.20	553.85
หนองธง	649,909.53	276,968.72	42.62	372,940.81	8,387	77.49	181.83
ป่าบาก	584,037.67	174,389.49	29.86	409,648.18	6,866	85.06	284.88
ทุ่งนารี	415,858.25	135,144.12	32.50	280,714.13	5,493	75.71	232.96
โหล๊ะหาร	405,112.42	141,572.37	34.95	263,540.05	5,589	72.48	207.41
ท่าคินแดง	493,768.98	72,471.10	14.68	421,297.88	3,579	137.96	939.99
น้ำตก	556,431.25	174,506.06	31.36	381,925.19	4,652	119.61	381.39
รวม	5,872,548.36	1,569,475.29	26.73	4,303,073.07	53,503	109.76	410.70

อัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการทั้งหมดของกิจกรรมการรักษาพยาบาล โดยไม่นำต้นทุนค่าลงทุนมาคิดคำนวณ ซึ่งค่าแรงประกอบด้วยเงินเดือน และค่าตอบแทนการอยู่เวร รักษาพยาบาลนอกเวลาราชการ และรวมทั้งต้นทุนที่ได้รับการกระจายจากกิจกรรมบริหารทั่วไป และข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขแล้ว เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงต้นทุนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม การรักษาพยาบาลต่อเงินรายได้ทั้งหมด ปรากฏว่า สถานีอนามัยในอำเภอป่าบอน มีอัตราการคืนทุน ต่อต้นทุนดำเนินการทั้งหมด เฉลี่ยโดยรวมเท่ากับร้อยละ 37.48 ของต้นทุนดำเนินการ และเมื่อ พิจารณาในแต่ละสถานีอนามัย พบว่า สถานีอนามัยที่มีอัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการ ของกิจกรรมการรักษาพยาบาลสูงที่สุดคือ สถานีอนามัยหนองรงเท่ากับร้อยละ 59.37 ของต้นทุน ดำเนินการ รองลงมาคือ สถานีอนามัยโหล๊ะหาร มีอัตราการคืนทุนร้อยละ 48.71 ของต้นทุน ดำเนินการ และมีอัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการของกิจกรรมการรักษาพยาบาลที่ต่ำที่สุดคือ สถานีอนามัยท่าดินแดงเท่ากับร้อยละ 21.99 ของต้นทุนดำเนินการ เนื่องจากรายได้ของสถานี อนามัย อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ เงินรายได้ของสถานีอนามัยเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำให้อัตราการคืนทุนสูง และเงินรายได้ขึ้นอยู่กับจำนวนประชาชนที่ใช้บริการและประชาชนที่ขึ้นทะเบียนบัตรประกัน สุขภาพ.และเกณฑ์การจัดสรรเงินงบประมาณ

ถ้าต้องการพัฒนาให้สถานีอนามัยสามารถพึ่งตนเองได้ทางการเงิน สามารถนำเงิน รายได้กลับมาบริหารจัดการใช้หมุนเวียนเป็นต้นทุนทั้งค่าแรงและค่าวัสดุ เพื่อให้มีอัตราการคืนทุน ต่อต้นทุนดำเนินการของกิจกรรมการรักษาพยาบาลทั้งหมด (ร้อยละ 100) คาดประมาณต้นทุน ต่อหน่วย ของต้นทุนดำเนินการซึ่งสถานีอนามัยจะต้องเรียกเก็บค่าบริการหรือหน่วยงานจัดสรร งบประมาณเพิ่มเติม โดยภาพรวมเฉลี่ยเท่ากับ 208.81 บาทต่อหน่วย (ครั้ง) โดยสถานีอนามัยพรุห้อย ควรมีรายได้มากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 574.04 บาทต่อหน่วย และสถานีอนามัยหนองรงควรมีรายได้ น้อยที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 98.40 บาทต่อหน่วย ดังรายละเอียด ตาราง 27

ตาราง 27 ประมาณการต้นทุนต่อหน่วย ต่ออัตราการคืนทุนต่อต้นทุนดำเนินการกิจกรรมรักษาพยาบาล ร้อยละ 100 ของสถานีนามัยในอำเภอ
ป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

สถานีนามัย	(1)ต้นทุนดำเนินการ (บาท)	(2)รายได้ทั้งหมด (บาท)	(3)อัตราการ คืนทุน(%) =(2)/(1)*100	(4) ผลต่าง (บาท) = (1)-(2)	(5)ปริมาณ กิจกรรม (ครั้ง)	(6)ต้นทุน:หน่วย (บาท) =(1)/(5)	(7)ประมาณการ ต้นทุนต่อหน่วย ณ อัตราการคืนทุน 100 % (7)=(6) / (3)*100
เฉลิมพระเกียรติ	562,459.02	194,176.37	34.52	368,282.65	6,948	80.95	234.49
ป่าบอนต่ำ	407,562.87	115,886.61	28.43	291,676.26	3,240	125.79	442.40
ป่าบอนเหนือ	257,901.40	78,907.75	30.60	178,993.65	1,571	164.16	536.55
พรุฬ้อ	391,111.34	97,253.57	24.87	293,857.77	2,740	142.74	574.04
ควนเพ็ญ	356,745.49	108,199.13	30.33	248,546.36	4,438	80.38	265.04
หนองธง	478,088.73	276,968.72	57.93	201,120.01	8,387	57.00	98.40
ป่าบาก	410,383.12	174,389.49	42.49	235,993.63	6,866	59.77	140.65
ทุ่งนารี	328,755.74	135,144.12	41.11	193,611.62	5,493	59.85	145.59
โหล๊ะหาร	292,735.09	141,572.37	48.36	151,162.72	5,589	52.38	108.30
ท่าดินแดง	335,648.75	72,471.10	21.59	263,177.65	3,579	93.78	434.35
น้ำตก	365,991.82	174,506.06	47.68	191,485.76	4,652	78.67	165.00
รวม	4,187,383.37	1,569,475.29	37.48	2,617,908.08	53,503	78.26	208.81

อัตราการเงินทุนต่อต้นทุนวัสดุกิจกรรมการรักษาพยาบาล ซึ่งได้รวมกับต้นทุนทางอ้อมที่ได้รับการกระจายจากกิจกรรมบริหารทั่วไปและกิจกรรมข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขแล้ว เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น โดยภาพรวมเฉลี่ย พบว่า อัตราการเงินทุนต่อต้นทุนวัสดุของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543 เท่ากับร้อยละ 96.68 ของต้นทุนค่าวัสดุทั้งหมด (ตาราง 29) ซึ่งโดยหลักการควรมีอัตราการเงินทุน เท่ากับร้อยละ 100 ของต้นทุนค่าวัสดุ เมื่อพิจารณาในแต่ละสถานีนามัย พบว่า สถานีนามัยที่มีอัตราการเงินทุนต่อต้นทุนวัสดุสูงที่สุดคือ สถานีนามัยทุ่งนารี เท่ากับ 1.3 เท่า ของต้นทุนค่าวัสดุ รองลงมาคือ สถานีนามัยน้ำตกและสถานีนามัยโหล๊ะหาร มีอัตราการเงินทุนเท่ากับ 1.1 เท่าของต้นทุนค่าวัสดุ ใกล้เคียงกับการวิจัยของ วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร, อนุวัฒน์ ศุภชุติกุล และสงวน นิตยารัมพงศ์ (2535) ได้ศึกษาการเงินทุนของโรงพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยวิเคราะห์รายงานการเงินของโรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลชุมชนทั่วประเทศในปีงบประมาณ 2531-2533 พบว่า ค่ารักษาพยาบาลที่เรียกเก็บเป็น 1.24 ถึง 1.34 เท่าของต้นทุนค่าวัสดุ และสถานีนามัยในอำเภอป่าบอนที่มีอัตราการเงินทุนต่อต้นทุนวัสดุที่ต่ำที่สุดคือ สถานีนามัยควนเพ็ง และสถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนปอม เท่ากับร้อยละ 77.26 และ 77.70 ของต้นทุนค่าวัสดุ ตามลำดับ ใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ วุฒิพงศ์ สัตยวงศ์ทิพย์ (2538) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อค่ายาที่ใช้ในสถานีนามัยขนาดใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยเก็บข้อมูลการใช้ยา ในช่วงเวลา 4 เดือน ผลการศึกษา พบว่า สถานีนามัยมีอัตราการเงินทุนเฉลี่ย แห่งละ 62.01 % และพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อต้นทุนค่ายา ได้แก่ เพศผู้ป่วย (เพศชาย ต้นทุนค่ายาสูง) อายุผู้ป่วย (ค่ายาสูง ผู้ป่วยอายุ 21-40 ปี)โรคที่เป็น (เป็นโรคมากกว่า 1 โรค) ประเภทผู้ป่วย (ผู้ป่วยประเภทจ่ายเงิน มีต้นทุนค่ายาสูง) ระยะทางจากบ้านผู้ป่วยถึงสถานีนามัย เพศของผู้ให้บริการ ระดับการศึกษาของผู้ให้บริการ ตำแหน่ง สถานภาพสมรส ภูมิลำเนาของผู้ให้บริการ ประชากร ในความรับผิดชอบของผู้ให้บริการ

ถ้าต้องการพัฒนาให้สถานีนามัยสามารถพึ่งตนเองได้ทางการเงิน สามารถนำเงินที่ได้กลับมามีการบริหารจัดการใช้หมุนเวียนเป็นต้นทุนค่าวัสดุเพื่อให้มีอัตราการเงินทุนต่อต้นทุนค่าวัสดุของกิจกรรมการรักษาพยาบาลทั้งหมด คาดประมาณต้นทุนต่อหน่วยของสถานีนามัย จึงควรเรียกเก็บค่าบริการหรือได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในภาพรวมเพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 3.43 ของต้นทุนค่าวัสดุ และสถานีนามัยที่ไม่ควรเพิ่มค่าบริการจากผู้รับบริการ เนื่องจากรายได้มากกว่าค่าใช้จ่าย ได้แก่ สถานีนามัยทุ่งนารี สถานีนามัยโหล๊ะหาร สถานีนามัยน้ำตก และสถานีนามัยหนองรง สอดคล้องกับการวิจัยของ วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร, อนุวัฒน์ ศุภชุติกุล และสงวน นิตยารัมพงศ์ (2535) สรุปได้ว่าโรงพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุขยังไม่สมควรเพิ่มค่ารักษาพยาบาล เพราะจะ

มีผลลบต่อครัวเรือนที่ยากจน ซึ่งเป็นลูกค้าส่วนใหญ่ของโรงพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข เพราะค่ารักษาพยาบาลที่เรียกเก็บอยู่ในปัจจุบันนั้น มีอัตราดอกเบี้ยอยู่ในเกณฑ์ที่สูง ต่างจากการวิเคราะห์อัตราดอกเบี้ยของสถานีนามัยในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543 พบว่าสถานีนามัยที่ควรเพิ่มการเรียกเก็บเงินจากผู้รับบริการหรือควรได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มให้มากขึ้นอันดับแรกคือสถานีนามัยควนเพ็ง ประมาณการควรเพิ่มค่าวัสดุต่อหน่วยเฉลี่ยเท่ากับ 40.84 บาท หรือควรเพิ่มขึ้น ร้อยละ 29.43 ของต้นทุนค่าวัสดุ รองลงมาคือสถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติบ้านควนปอม ควรเพิ่มค่าวัสดุต่อหน่วยเฉลี่ย 46.29 บาท หรือควรเพิ่มขึ้น ร้อยละ 28.69 ของต้นทุนค่าวัสดุ และสถานีนามัยป่าบอนเหนือ ควรเพิ่มค่าวัสดุต่อหน่วยเฉลี่ยเท่ากับ 68.47 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.75 ของต้นทุนค่าวัสดุ ดังรายละเอียด ตาราง 28

ตาราง 28 ประมาณการต้นทุนต่อหน่วย ต่ออัตราการคืนทุนต่อต้นทุนวัสดุกิจกรรมรักษาพยาบาล ร้อยละ 100 ของสถานีนอนมัยในอำเภอ
ป่าบอน จังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2543

สถานีนอนมัย	(1)ต้นทุน ค่าวัสดุ (บาท)	(2)รายได้ทั้ง หมด (บาท)	(3)อัตรา การคืนทุน(%) =(1)/(2)*100	(4) ผลต่าง (บาท) = (1)-(2)	(5)ปริมาณ กิจกรรม (ครั้ง)	(6)ต้นทุน ต่อหน่วย (บาท)	(7)ประมาณการ ต้นทุนต่อหน่วย ที่อัตราการคืนทุน 100 % (7)=(6)/(3)*100	(8) ผลต่าง =(7)-(8) (บาท)	(9)ผลต่าง =(8)/ (6)*100 (%)
เฉลิมพระเกียรติฯ	249,893.48	194,176.37	77.70	55,717.11	6,948	35.97	46.29	10.32	28.69
ป่าบอนต่ำ	120,521.37	115,886.61	96.15	4,634.76	3,240	37.20	38.69	1.49	4.00
ป่าบอนเหนือ	92,127.72	78,907.75	85.65	13,219.97	1,571	58.64	68.47	9.82	16.75
พรุห้อย	103,032.34	97,253.57	94.39	5,778.77	2,740	37.60	39.84	2.23	5.94
ควนเพ็ง	140,042.96	108,199.13	77.26	31,843.83	4,438	31.56	40.84	9.29	29.43
หนองธง	266,220.65	276,968.72	104.04	-10,748.07	8,387	31.74	30.51	-1.23	-3.88
ป่าบาก	178,812.13	174,389.49	97.53	4,422.64	6,866	26.04	26.70	0.66	2.54
ทุ่งนารี	103,442.06	135,144.12	130.65	-31,702.06	5,493	18.83	14.41	-4.42	-23.46
โหล๊ะหาร	128,682.21	141,572.37	110.02	-12,890.16	5,589	23.02	20.93	-2.10	-9.10
ท่าดินแดง	82,009.83	72,471.10	88.37	9,538.73	3,579	22.91	25.93	3.02	13.16
น้ำตก	158,530.72	174,506.06	110.08	-15,975.34	4,652	34.08	30.96	-3.12	-9.15
รวม	1,623,315.47	1,569,475.29	96.68	53,840.18	53,503	30.34	31.38	1.04	3.43